

leto LXXI

št. 1

1969

slovenski čebelar

VSEBINA

Valentin Benedičič: Novoletna beseda	1
Julij Mayer: Panj z nakladami in še kaj	5
M. B. Nickelson: Nekaj o pikanju čebel	10
Martin Mencej: Še o pomladitvi čebelarkega kadra	12
France Vodnik: Navadna črnoglavka in mačja zel	15

MLADI ČEBELARJI NAM PIŠEJO

Franc Grošelj: Naša pot gre naprej	20
Mladi čebelarji iz Podčetrтка: Namesto običajne osmrtnice	22

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Prezimovanje na gozdnem medu. Fermenti v medu in toplota. Nov način uničevanja škodljivcev. Ropanje. Uvoz medu v ZRN. Zlata rozga. Zadelavina kot barva. Zanimivi podatki. Tudi na Koroškem se je med strdil v satju. Nazadovanje čebelarstva v Nemčiji. Sosedna Štajerska uvaja sodobne sadne plantaže. Paketne čebele v ZDA. Pitanje s suhim sladkorjem. Manov med in prezimovanje. Zaščita ive. S knjižne police. Anglija je dežela malih čebelarjev. Kako pripravimo žico za žičenje satnikov.	25
--	----

NAŠA ORGANIZACIJA

XXII. Mednarodni čebelarski kongres v Münchnu leta 1969. Iz sejnega zapisnika upravnega odbora ZCDS dne 27. 10. 1968. Urednikovo sporočilo.	27
---	----

OSMRTNICE

Jakob Babnik, Franc Kuclar	32
--------------------------------------	----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 20,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska ČGP Delo v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Julij Mayer, Martin Mencej in Joško Šlander. Letna naročnina za nečlane 25,00 din, za inozemstvo 50,00 din. Posamena številka na 32 straneh stane 3,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZCDS in SČ 20-208.

NOVOLETNA BESEDA

VALENTIN BENEDICIC

Zopet je eno leto za nami. Vsak napreden gospodar pa tudi vsako podjetje in organizacija mora ob zaključku leta kritično pregledati in oceniti svoje delo v preteklem letu. Kajti le ob samokritični oceni uspehov in neuspehov ter ugotovitvi šibkih strani v gospodarjenju oziroma v delovanju je mogoče sestaviti realen delovni načrt za naslednje leto. Zato moramo tudi mi čebelarji kritično pregledati, kako smo gospodarili in izvrševali zlasti naš skupni večletni delovni program za 200-letnico dunajskega obdobja v življenju in delovanju našega rojaka, prvega čebelarskega učitelja na Dunaju, Antona Janša.

Naše redno organizacijsko delo se je v minulem letu razvijalo povoljno. Saj smo ob koncu leta že celo presegli število 6000 organiziranih čebelarjev, kolikor naj bi jih štela naša organizacija l. 1973 ob 200-letnici smrti Antona Janša. Ta čas šteje namreč okrog 6030 organiziranih čebelarjev in ni bila številčno še nikoli tako močna od njene ustanovitve leta 1898 dalje. Zelo verjetno je k hitremu številčnemu naraščanju članstva pripomogla tudi dobro organizirana preskrba članstva s sladkorjem, zlasti pa za zimsko krmljenje

čebel. Glede tega gre naše priznanje in zahvala predvsem podjetju Medeks, ki si že nekaj časa prizadeva z vodstvom naše Zveze, da zagotovi čebelarjem zadostno količino ustrezno denaturiranega sladkorja za čebele. Zaradi dobre preskrbe naših čebelarjev s krmilnim sladkorjem je bilo med čebelarji v drugih republikah pri zadnji razdelitvi sladkorja celo nekaj negodovanja, češ da so ga slovenski čebelarji prejeli prevelike količine nasproti čebelarjem v drugih republikah. Naša skrb v letu 1969 naj bo, da novi člani ne bodo zgolj neki »sladkorni«, temveč društveno zavedni in disciplinirani člani naše organizacije.

Tu in tam slišimo tudi kritiko, da Zveza ni potrebna in da nimajo čebelarji nič od nje. Taka kritika pa je vendarle nekoliko preostra in tudi neutemeljena. Poleg preskrbe s sladkorjem, ki so je lahko deležni vsi člani, dobivajo za članarino še strokovno glasilo, ki jim nudi strokovno izobrazbo. Dalje, prevaževalci čebel na pašo v kraje zunaj naše republike imajo skoraj vsako leto nevšečnosti, ker jim nekatere tamkajšnje občinske skupščine neupravičeno zaračunavajo pašarino za tja pripeljane čebele. Vsako leto nastajajo pri čebelah tudi škode zaradi zastrupitev s kemičnimi pripravki za varstvo rastlin ali pa s plini iz tovarn. V preteklem letu so tudi medvedi napravili celo v naseljih več škode pri čebelah. V večini navedenih primerov se obračajo čebelarji neposredno na Zvezo, naj jim pomaga bodisi s pravnimi nasveti pri njihovih odškodninskih zahtevkih ali pa da določi po njihovem predlogu na zahtevo sodišča Zveza svojega čebelarskega izvedenca. Kdorkoli se je obrnil na Zvezo v teh in drugih zadevah, jim je rada priskočila na pomoč. Brez pomena za čebelarje tudi ni obveščevalna služba za gozdno medenje, ki jo Zveza organizira in izpopolnjuje že nekaj let s finančno pomočjo podjetja Medeks. Tudi o teh stvareh naj čebelarji nekoliko razmišljajo. Kmalu si bodo na jasnem, ali jim je organizacija potrebna ali ne.

V zvezi z izvrševanjem delovnega programa smo v minulem letu v Slovenskem čebelarju pogrešali prispevkov o čebelarstvu v naših krajih pred 200 leti, ko je čebelaril naš Anton Janša. Snov za knjigo o panjskih končnicah proučuje in pripravlja dr. Emilijan Cevc. Premalo smo storili za čebelarski muzej (spominska soba Antona Janša). Seveda pa ni odvisno izpopolnjevanje čebelarskega muzeja zgolj od delavnosti naše organizacije, temveč v enaki, če ne še v večji meri tudi od dejavnosti čebelarskega muzeja samega. Precej časa in dela pa smo žrtvovali najvažnejši in hkrati najtežji ter finančno najzahtevnejši nalogi. To je gradnja čebelarske šole oziroma čebelarskega izobraževalnega centra (ČIC), kakor zadnji čas nazivamo to šolo. Vsekakor je ta naša najvažnejša naloga vredna, da se ob nastopu novega leta pri njej dalje pomudimo in da se поблиže seznanimo s pogoji za njeno uresničevanje.

Zivimo v atomskem veku človeške zgodovine, v dobi ko iz dneva v dan slišimo in beremo o velikih, še pred kratkim neslučenih dosežkih znanosti in tehniki na vseh področjih dejavnosti. Tudi čebelarska znanost zaznamuje lepe dosežke. Slovensko čebelarstvo ima ne samo doma, temveč tudi v zamejstvu slavno in bogato tradicijo. Dolgo časa se je razvijalo vstric s čebelarstvom v naprednih deželah Srednje Evrope. Po zadnji vojni pa je začelo polagoma zastajati. Preživljalo je težke čase, saj je pred nekako 15 leti šlo celo za nadaljnji obstoj naše organizacije. Organizacija se je obdržala in se postopoma utrdila. Kljub prizadevanju pa v naših čebelarskih razmerah ne more nadok-

načiti svojemu članstvu znanja. Znanje pa je potrebno v vsaki dejavnosti in je osnova za napredek. Slovenski čebelarji to praznino zaradi svoje prizadevnosti še bolj občutimo ter je bilo o izobraževanju in lastni šoli govora tudi na obeh zadnjih rednih letnih občinskih zborih Zveze. Za dvig znanja danes namreč ne zadoščajo več samo občasna predavanja. Več znanja si pridobijo in utrdijo čebelarji najlaže na dobro pripravljenih nekajdnevnikih tečajih, na katerih se aktualna snov podaja sistematično vključno z nazornim poukom — pokazovanjem. Dosedanje izkušnje so pokazale, da se čebelarji lahko zanesemo predvsem le na sebe. Zato si moramo zgraditi našim razmeram primerni ČIC. Izvršni in upravni odbor Zveze sta bila z odločitvijo občinskega zbora Zveze, naj se zgradi čebelarska šola, postavljena pred težavno nalogo in to ne samo zaradi tega, da bi že v načrtih pogodila našim čebelarskim razmeram primerne in specialnosti izobraževanja ustrezne objekte, temveč tudi, da bi si zagotovili finančna sredstva iz takih virov, ki ne bi naprtili pretežkih bremen, zaradi katerih bi lahko trpelo redno delo Zveze. Poleg tega se je pokazalo, da bo morala Zveza članstvu še veliko pojasnjevati in usklajevati različna mnenja o gradnji ČIC-a. Gotovo je, da imajo čebelarji vso pravico, da se oglašajo v tej važni zadevi in povedo svoje mnenje. Takih misli in mnenj odbori ne smejo zavračati, temveč jim morajo prisluhniti, jih pojasnjevati in prilagajati. Ne bo jih težko pojasnjevati in vsklajati, v kolikor jih bodo kritiki povedali v resnični želji, da bi s tem vodstvu olajšali delo pri iskanju najboljših rešitev. Teže ali pa sploh nemogoče pa bi bilo osvajati in vsklajevati mnenja tistih, ki bi imeli v ozadju povsem osebne interese. Sicer pa se taka kritika navadno samo po sebi odkrije in je ne bo težko zavračati.

V zvezi z gradnjo ČIC je bilo treba ponovno pogledati, kaj določajo zakonski predpisi glede nepremičnin, na katerih imajo lahko društvene organizacije lastninsko pravico.

24. člen Ustave SFRJ določa:

»Zakon določa, ob katerih pogojih imajo lahko družbeno-politične organizacije in društva lastninsko pravico na nepremičninah in drugih stvarih, ki so namenjene za uresničevanje skupnih interesov njihovih članov in nalog organizacije itd.«

Drugi odstavek 30. člena Zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč pa določa:

»Prav tako niso predmet nacionalizacije zgradbe družbenih organizacij in drugih društev državljanov, ki jih organizacije oziroma društva uporabljajo za dejavnosti, za katere so ustanovljene in so določene v njihovih pravilih, ki jih je potrdil pristojni organ.«

Po navedenih predpisih torej ni nobene ovire, da ne bi mogla imeti Zveza lastnih nepremičnin, ki jih potrebuje za svojo dejavnost. Dolžnost izvoljenih organov čebelarske organizacije pa je, da skrbno gospodarijo z društvenim premoženjem in da o tem poročajo na rednih letnih občinskih zborih. Zveza čebelarskih društev za Slovenijo, ki bo nosilec gradnje ČIC-a, mora torej gledati na to, da vse društveno premoženje, ki ga bo vlagala v gradnjo, ostane še dalje društveno. Le tako bodo namreč obdržali čebelarji prek svojih organizacij popoln vpliv na razvoj ČIC-a in na vsebino njegovega dela. Taka ureditev po-

sestno-pravnega stanja nam je torej zagotovljena po navedenih predpisih. Naš ČIC je namenjen zgolj izobraževanju čebelarjev. Izdajal ne bo nobenih šolskih spričeval ali diplom in se bo tako po javnopravnem značaju bistveno razlikoval od drugih javnih šol in institucij.

V želji, da bi lažje prišli do našim razmeram in potrebam ustreznih načrtov, so si štirje člani gradbenega odbora v mesecu oktobru ogledali čebelarško šolo na Koroškem. Predsednik Deželne zveze za čebelarstvo na Koroškem nam je odstopil tudi načrte njihove šole. Po ogledu šole in načrtov ter ob upoštevanju naših posebnih razmer je potem izdelal inž. arh. Niko Seliškar načrt za gradnjo ČIC-a z zazidalon ploskvijo 226 m². Po tem načrtu so predvideni tile prostori:

Klet: strojna in ročna delavnica, skladišče, kotlarna za centralno kurjavo, garaži za kombi in osebni avto ter dve shrambi za ozimnico.

Pritličje: učilnica s kabinetom za učila in s prostorom za garderobo, avla s tlakom v obliki čebeljih celic in s kipom Antona Janša; na stenah avle bodo vklesana imena fizičnih in pravnih oseb, ki se bodo posebno izkazale pri gradnji, pisarna, knjižnica, ki bo hkrati sejna soba in laboratorij.

I. nadstropje: dve stanovanji s po dvema sobama s pritliklinami za vodjo ČIC-a in čebelarja.

Nad I. nadstropjem: 6 sobic s skupaj 24 posteljami.

Zgradba bo zidana v skladu z okolico v alpskem slogu. Iz pritličja, stanovanj in sob za tečajnike bodo dostopi na balkon. Zmogljivost ČIC-a bo za 24 tečajnikov. Stroški za gradnjo z delno opremo bodo znašali pri sedanjih pogojih za gradnjo 66 do 70 milijonov starih dinarjev.

Nekaj nad 20 milijonov starih dinarjev ima Zveza že pripravljenih. Ta čas pripravlja izdajo priznanic v obliki žebeljev, opeke in kamnov. Pozneje bo izdala še obveznice. Obrnila se bo za pomoč tudi na razne družbene in državne organe. ČIC ne bo zrastle zgolj zaradi želja naših čebelarjev po bolj temeljitnem znanju, temveč v enaki meri tudi zaradi potreb skupnosti. V naprednem svetu se namreč na splošno priznava, da prejema čebelar neposredno od svojih čebel komaj eno desetino koristi v medu in vosku nasproti koristim, ki jih napravijo čebele posredno z oprasevanjem žužkocvetnih rastlin. Za primer naj navedem podatke iz ZDA, ki so jih pripravile za XXI. mednarodni čebelarski kongres leta 1967 v Marylandu pri Washingtonu. Po teh podatkih je vrednost pridelanega medu in voska v ZDA nekaj manjša od 50 milijonov dolarjev *in jo močno presega vrednost pridelkov, za katere je nujno potrebno oprasevanje po čebelah in ki znaša 1 milijardo dolarjev*. Vrednost ostalih pridelkov, za katere je potrebna pri oprasevanju le dodatna pomoč čebel, pa znaša blizu 6 milijard dolarjev. Več kot 90 različnih pridelkov, ki krožijo v njihovi trgovini, je ali povsem odvisnih neposredno od oprasevanja po čebelah ali pa jih dopolnilno oprasevanje po čebelah povečuje in izboljšuje. Cenijo, da je vrednost čebel za kmetijstvo za 20 do 100-krat večja, kakor je vrednost neposrednih čebeljih pridelkov medu in voska (glasilo Apimondije Apiaeta šte. 4/1967).

Ta čas dela Zveza tudi že na tem, da bi dobila za vodstvo ČIC-a ustrežno izobraženega in za čebelarstvo zavzetega človeka. Zato se je obrnila na biološki oddelek Biotehnične fakultete, ki je pokazal veliko zanimanje in razumevanje za ta njen program. Dogovorili smo se, da bodo poiskali med študenti za naše namene primerne za po možnosti entomološko usmerjenega zoologa, ki naj bi

bolj ali manj obvladal tudi angleški in nemški jezik. Biološki oddelek je tudi pripravljen pomagati izbranemu biologu pri njegovem delu v ČIC-u.

Novoletna beseda se mi je nekam preveč razvlekla. Vendar je bilo to potrebno povedati. Zato naj jo zaključim z voščilom, da bi bilo novo leto srečno in medeno, ter da bi složno pristopili k izvrševanju naše največje naloge — h gradnji ČIC-a, ki naj bi ga odprli najpozneje leta 1973 ob dvestoletnici smrti našega rojaka, velikega čebelarkega učitelja Antona Janša. S čebelariskim izobraževalnim centrom, ki bo last slovenskih čebelarjev, se bomo pač najlepše oddolžili spominu tega velikega sina našega naroda.

PANJ Z NAKLADAMI IN ŠE KAJ

JULIJ MAYER

Pred leti nam je skušal tovariš ing. Rihar prikazati prednosti ameriškega panja z nakladami. Dasi je bilo predavanje opremljeno z lepimi diapozitivi, nas ni moglo ogreti za novi način čebelarjenja, posebno, ker nismo mogli izluščiti, v čem je jedro boljšega razvoja oziroma večjega donosa kot v AŽ-panju. Ko sem po letih v razgovoru s predavateljem hotel priti jedru do dna, tudi nisem mogel dobiti zadovoljivega odgovora.

Zadeva me je začela močneje zanimati, ko so se v čebelariskih listih srednje Evrope začeli pojavljati članki, v katerih so čebelarji zahtevali nekako reformo po prostornem panju, po panju, ki bo nudil matici skoro neomejeno možnost za zaleganje. Zato so začeli v raznih sistemih odstranjevati matično rešetko in na razne načine skušali zmanjšati razmik med obema nadstropjema. Eni so s posebnimi pripomočki dvigali plodišča na 6-milimetrsko razdaljo do prejšnjega medišča, drugi so rezali staro satje v trakove in z njimi zadelali vmesni prostor, da bi olajšali matici potovanje z vrhnjega satovja na spodnje in nasprotno. Uspehi so bili različni, pač po načinu čebelarjenja. Vsi pa so ugotavljali, da so se družine na pomlad hitreje razvijale v močne plemenjake, če so čebele prezimovale v dveh nadstropjih. Ko je glavna paša zahtevala prostor za med, se pravi, ko so čebelarji z matično rešetko zopet potisnili družino v eno samo nadstropje, se je pojavljala nezadržna rojivost in s tem mnogo dela s panji. Najbolje so odrezali v tem pogledu čebelarji, ki so čebelarili v panjih z nakladami. Razvoj v dveh nakladah je tekel neokrnjeno dalje. Nanje je prišla matična rešetka in nato naklada z izdelanim satjem kot medišče. Uspehi so bili vidni. Množice pašnih čebel so v kratki dobi pomladne paše napolnile medišča. Pa saj je tudi našim prevaževalcem znano, da ob ugodni akaciji ali hojevi paši že trije ali štirje »pravi« dnevi napolnijo medišča.

Čebelariski mojster BREMER² je star praktik in izboren opazovalec dogajanja v čebelni družini. Prej je čebelaril v podolžnih panjih na 20 satov nemške normalne mere (37 cm × 22 cm). Družine so se na pomlad izborno razvijale, čebele oziroma matica so po potrebi segale na sosednje sate in gnezdo se je širilo v globino panja. Na višku razvoja je bila zalega pogosto na 14 satih. Gnezdo je bilo bolj podobno ogromni debeli salami kot podolgovatemu jajcu.

Ob ugodnih pašnih razmerah je nad prednjo polovico panja odstranil pokrov, namestil matično rešetko in nanjo poveznil medišče z 10 enakimi sati kot spodaj. Prvo, kar je opazil, je bilo, da so čebele takoj očistile velik krog celic v spodnjem delu dodanih satov, ki so bile tik nad matično rešetko. Te nadvse skrbno očiščene celice so imele pripravljene, da jih matica zaleže in bi jih gotovo tudi zalegla, ko je ne bi ovirala matična rešetka. Ko se je medišče začelo polniti z medom, so čebele še dolgo imele te očiščene celice pripravljene za zaleganje in so jih slednjič prav nerade zalile z medom. Čebele so s temi celicami jasno pokazale, kako visok bi moral biti satnik za neoviran spomladanski razvoj čebelje družine.

Normalno nastopa v avgustu brezpašna doba in dogajanje v panju se temeljito spremeni. Krogi zalege v globini panja se manjšajo in manjšajo, ker matica prostih celic tu ne zalega več. Zalega se polagoma krči proti žrelu, dokler ne obstane na 7 ali 8 satih. Uveljavlja se namreč nova težnja, da zadobi gnezdo okroglo obliko kot poznejše prezimovališče. Krogla je, kot znano, tista najugodnejša oblika, v kateri družina brez večjih toplotnih izgub najbolje prebije zimo. Istočasno pa se pojavlja še druga težnja, da bodi zimska zaloga nad zimovališčem. Zato izginja nepokrit med iz vseh delov panja, ker ga čebele odnašajo nad gnezdo, kjer se kmalu pokažejo ožji ali širši venci pokrite zaloge.

Čebelarji skušamo brezpašno avgustovo dobo prebroditi z zasilnim pitanjem ali celo s pitanjem na zalogo, v težnji pač, da bi matica ob pitanju še naprej dobro zalegala in bi tako družine dobile še pred zimo obilico mladih čebel. Čebele pa vso neporabljeno pičo odlagajo kot predelan med v vrhnje celice in tako jemljejo matici prostor za zaleganje. V tem času namreč niti matica niti čebele ne širijo gnezda v globino panja, kot se to dogaja pri pomladanskem razvoju. Ker primanjkuje matici prostora za zaleganje, se družina ne more večati in zato so mnogi čebelarji upravičeno tožili, da jesensko pitanje na zalogo ne obrodi zaželenega uspeha.

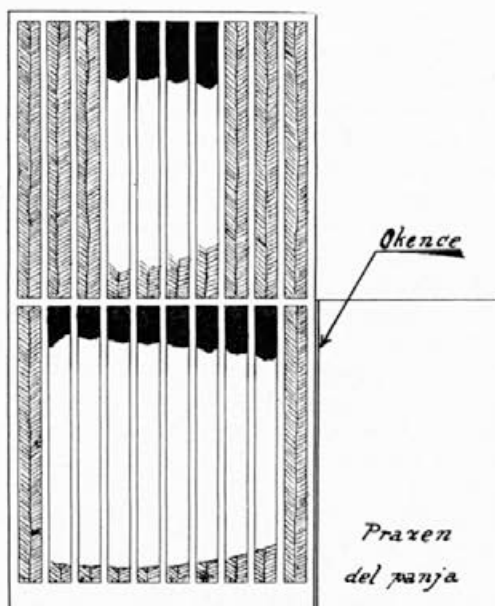
Ob pitanju se sedaj obe zgoraj omenjeni težnji v panju križata: težnja izoblikovati veliko okroglo prezimovališče stoji proti težnji spraviti zalogo nad zimsko gnezdo. V začetku septembra sledi navadno še pitanje na zalogo in to razmere v panju še poslabša na škodo zalege. Gnezdo je zgoraj popolnoma blokirano z zimsko zalogo, postalo je zelo majhno, nekako potisnjeno ob spodnji rob satovja.

Ob čitanju polemičnih člankov o dobrih in slabih uspehih prezimovanja v dveh etažah se je Bremer nekega avgusta odločil za tvegan poskus. Od desetega sata dalje je pri nekaterih panjih zložil v prazno medišče vse ostale. Zaleženi sati so bili v sredini, spredaj in zadaj pa drugi prazni sati. Na mesto desetega sata je vstavil prazen sat, sicer je pustil prednjo polovico gnezda nedotaknjeno, kot je bila. Le pokrovce pokritega medu je raztrgal z vilicami za odkrivanje satja, da bi olajšal čebelam prenos medu. Za deseti sat je porinil okence in panj zaprl ter medišče poveznil nad prvo polovico panja. Družine so imele iste sate kot prej, le z razliko, da je satje stalo drugo nad drugim. Podobno tako preurejenega panja nam nazorno prikazuje spodnja slika.

Učinek je bil presenetljiv. Čebele so v najkrajšem času znosile ves med iz spodnjega satja in ga odložile v celice nad in okoli zgornje zalege. Matica je

obilno zalegala prazne celice in polagoma se je izoblikovala lepo okroglo gnezdo. Kot običajno v tem času so vse družine dobile zaradi brezpašne dobe z ovlaženim sladkorjem napolnjene pitalnike. Sledilo je običajno jesensko pitanje na zalego in prve dni septembra pitanje na zalogo. Ob vzimljenju so bile preurejene družine še enkrat močnejše od družin v podložnih panjih, čeprav so bile vse enako oskrbovane!

Zalega se je razvijala na 16 satih v obeh nadstropjih in tvorila veliko okroglo gnezdo. Nad njo je bila razmeščena vsa zimska zaloga v širokem polkrogu. Jasno kot na dlani je, da v tako idealnem položaju družine izborno

Razvrstitev satja v preurejenem panju

prezimujejo, da je pomladni razvoj nadvse ugoden, ker maticam ne primanjkuje nikoli celic za zaleganje.

Tu je rešitev, zakaj so panji z nakladami tako ugodni za čebelji razvoj. Jesenska težnja po oblikovanju okroglega gnezda in težnja po uskladiščenju zimske zaloge tik nad prezimovališčem se ujemata in podpirata.

Ker smo že pri krogli prezimujočih čebel, mi dovolite, da jo skupno premotrimo z računskimi očmi.

Družina, ki zaseda 4 ulice med sati, zaseda tri notranje sate in še na vsaki strani po polovico krilnega sata. To je 4×35 cm (25 mm debeline sata + 10 mm ulica), kar znese 14 cm. To je premer krogle prezimujočih čebel. Krogla s 14 cm dolgim premerom ima vsebinsko prostornino 1435 cm^3 . Mislim, da je prav, če računamo po 3 čebele na cm^3 in bi bilo v tej krogli 4305 čebel, torej slabega

pol kg čebel. Ako pa računamo po 4 čebele na cm^3 , bi to zneslo 5740 čebel, nekaj malega nad pol kg rojevih čebel. Ali se vam ne zdi, da je to mini družinica, pravi pritlikavec? In kaj lahko pričakujemo od take majhne družinice?

Pretežna večina družin v naših čebelnjakih zaseda pozimi vsaj 5 ulic, to je $5 \times 35 \text{ mm}$ ali 17,5 cm v premeru. Krogla s takim premerom zavzema 2903 cm^3 prostornine. Po zgornjem zgledu preračunano, bi to bilo 8709 do 11610 čebel, ali okoli 1 kg rojevih čebel.

Družina, ki zaseda 6 ulic, ima kroglo v premeru 21 cm, kar daje prostorninsko vsebino 4844 cm^3 ali 14520 do 15376 čebel. To je že poldrug kg rojevih čebel ali prilično lep roj.

Redke so družine, ki zasedajo 7 ulic, kar bi dalo 24,5 cm v premeru. Vsebinska take krogle je 7008 cm^3 , preračunano pa 21 do 28 tisoč čebel.

Posebej bi rad poudaril nagel porast prostornine krogle oziroma število čebel. Družina v 4 ulicah ima nekako pol kg čebel, družina v 5 ulicah že cel kg čebel, v 6 ulicah že poldrug kg čebel in v 7 ulicah kar okoli 2 in pol kg čebel.

Pri tem razmišljanju pa se nehote vsili naš AŽ-satnik $41 \times 26 \text{ cm}$. Malokateri zaležen sat je spodaj do letvice izdelan, zato se višina pravega sata zmanjša, poleg 3 cm za letvico, še za 1 cm spodaj neizdelanega sata, na 22 cm. To bi bila ravno prava mera za kroglo, ki jo oblikuje družina, prezimujoča v 6 ulicah. Toda — nagon poznoletnega dogajanja v panju veleva čebelarjem, da nad zimskim gnezdnom nanosijo zimsko zalogo, ki se na satju proži v ožjem ali širšem loku pod zgornjo letvico. To znižuje porabno višino sata za 5—7 cm na 15 do 17 cm, kar pa leži v območju krogle, ko zasedajo čebele le 5 ulic! Tu je morda iskati vzrok, zakaj se naše družine na jesen tako skrečijo.

Res se na pomlad krogla polagoma širi in sčasoma preide na jajčasto obliko ležečo vzdolž po satju, ker je v to prisiljena zaradi matične rešetke. V naravi, kjer čebele v drevesnih duplih svedobno gradijo, se ne pojavlja nikdar taka oblika, ampak jajčasta oblika, potegnjena navzdol.

Kako bi se razvijala družina v jesenski razvojni dobi, ako bi pravočasno postavili sedanjí AŽ-satnik pokonci, morda na primerno visoke sanke in odstranili matično rešetko? Okenca bi ostala ista, le na eno bi morali pribiti letvico v debelini pregradne deščice z matično rešetko, da bi bil panj pravilno zaprt. Družina bi obdržala iste sate, bi pa imela gotovo ugodnejše pogoje za razvoj. Vem, da me boste vprašali, zakaj naj bi bila pokončna lega istega sata ugodnejša za prezimovanje. Ob ugotavljanju količine zimske zaloge pravi naš čebelarski praktik tov. Virmašan-Žontar tako lepo in jasno: »Krajne sate zanešajo z medom in tudi nad zalego nastanejo lepi, kake tri prste široki medeni venci. Če sta na vsaki strani po dva polna, ostali pa do tretjine zaliti, bo ravno prav.«

Vidite, v tej stari čebelarski izkušnji je že velik del odgovora. Čebelarjem je na razpolago 5 notranjih satov, kar bi bilo nekako 16,5 cm. Toda gornja tretjina satov je zalita z medom. V spodnjih dveh tretjinah so le 14 cm na visoko prazne celice. V prostoru pa, ki je 14 cm visok in 16,5 cm širok, bodo čebele v najugodnejšem primeru postavile 15 do 16-centimetrsko gručo, kjer bi bilo prostora za 7000 do 8500 čebel. V začetku se pomika zimska gruča navzgor za medom. Ko pa dospe do letvic, se pomika vzdolž sata proti okencu, kjer je vedno mrzlejši med. To zimsko pot jasno zasledujemo v drobirju na podloženi lepenki.

V pokončnem položaju satnikov pa se razmerje popolnoma spremeni. Zgornja tretjina zalitih celic meri 13 cm, spodaj pa je 26 cm praznih celic. V širino sega sedaj prostor po vsej normalni višini satnika, to je 21 cm. To pa je nadvse ugoden prostor za prezimovališče 21 centimetrске gruče, kamor se stisne več kot 15 tisoč čebel. Skoro še enkrat toliko kot v podolžni legi! Višina prostora je odločujoča, kako velika bo zimska gruča. Če postavimo sate v pokončno lego ob pravem času, to je po končani paši v juliju, bodo čebele imele dovolj časa, da bodo spodnji med znosile v višje celice. Zimska gruča bi se pomikala za medom le navzgor v prostor, ki je kolikor toliko ogret od uhajajoče toplote iz zimskega gnezda. Na pomlad bi sate zopet položili, vstavili matično rešetko in obenem opravili potrebno prestavljanje. Po mojem bi take in podobne poskuse moral delati naš čebelarški inštitut, da bi z natančnimi triletnimi podatki služil napredku našega čebelarstva. Še boljši in natančnejši bi bili seveda podatki iz petletnih primerjalnih poskusov.

Najbolj me je presenetila novica, da tudi v Sovjetski zvezi preiskujejo in vpeljujejo panje z nakladami.

Sicer je ukrajinski čebelar J. P. PROKOPOVIČ že leta 1814. imel prve nakladne panje in v njih tudi uspešno čebelaril. Vendar je ta način čebelarjenja pozneje prišel v pozabo. V letih pred prelomom v novo stoletje so v carsko Rusijo vpeljali prve Dadantove panje z nakladami, nekaj let pozneje tudi Langstrothove.

Leta 1949. je TJURIN v Moskovskem okrožju ugotovil, da gojijo čebele v dveh nakladah za 13,5 % več zalege kot enako močne družine v domačih položnih panjih na 12 satov. Čebelar BATTALOV pa je v letih 1955/56 dosegel celo 26 % več zalege v panjih nakladarjih kot v običajnih panjih na 12 satov.

V Veroneškem okrožju so ob enakih klimatskih in pašnih razmerah preizkusili dve skupini po 300 družin. Domači panji na 12 satov so dosegli v povprečju po 31 kg medu na panj. Pri nakladarjih pa je bil povprečni donos 39,2 kg, kar je kar za 26,5 % večji donos.

Po ŠABARSOV-u so od leta 1961. dalje delali temeljite primerjalne poskuse med domačimi panji na 12 satov in med panji z nakladami. Prednosti le-teh pa so tako očitne, da so jih sklenili od leta 1967. dalje vpeljati v vse komsomolske in sovhozne čebelnjake.

*Vsem slovenskim čebelarjem želimo srečno
in medeno novo leto 1969!*

UREDNIŠKI ODBOR IN UPRAVA ZČD

NEKAJ O PIKANJU ČEBEL

M. B. NICKELSON, LA JARA, COLO.

Da je prepil v panju vzrok pikanja, jaz v dolgih letih čebelarjenja še nisem opazil. Bil sem v službi, kjer so imeli na tisoče panjev. Bil sem 27 let preglednik za čebelje bolezni. Vsako leto je bilo treba pregledati po več tisoč panjev. Imel sem več let okrog 900 panjev svojih čebel. Za pregledovanje in opravljanje tolilikih panjev nismo imeli vedno primerneга vremena. Vendar se ne spominjam, da bi bil kdaj prepil vzrok pikanja. V vročih dnevih in v ugodni paši razni čebelarji odmaknejo naklade tako, da je na dveh oglih majhna odprtina, skozi katero kroži zrak. Kadar se čebele kopičijo na panjevih bradah in iz žrela puhti vročina, morajo ventilirati.

Za razdraženje čebel je celo vrsto vzrokov. Čebelar, ki jih pozna, se jim zelo lahko izogne. Pri pregledovanju čebel sem večkrat opazil, da je čebelar sam povzročitelj pikanja. Jemanje satov s prizidki in grobo ravnanje s čebelami je navadno vzrok pikanja. Včasih imamo na sebi kak del obleke, ki draži čebele. Pred leti sem imel pomočnika iz države New York. Bil je lep fant in se je vedno snažno oblačil. Neko jutro je prišel na delo z novim slamnikom s črnim žametastim trakom. Čebele so začele pikati tisti črni trak in potem tudi njega. Moral je zbežati v avto in odstraniti črni trak, ki je bil na gosto posejan s čebeljimi piki. Imel sem pomočnika, ki je imel navado potegniti nogavice čez hlačnice, kadar smo delali pri čebelah. Rekel je, da v njegovih hlačah ni prostora za kaj drugega kot za njega. Nekoč je prišel na delo in imel črne nogavice. Potegnil jih je čez hlačnico, kot je bila to njegova navada. Čebele so to kmalu opazile in začele so ga pikati skozi nogavice tako, da je moral opustiti delo in se zapreti v avto. Nekoč sem pregledoval čebele dvema čebelarjema iz Kalifornije. Eden je imel nove rokavice, ki jih je podaljšal z neke vrste trdim, rjavim in nekoliko kocinastim blagom, tako da so rokavice segale do komolca. Rekel je, da pikov ne more prenašati. Čebele pa tistega podaljšanega dela rokavic niso mogle trpeti. Tudi on je moral zbežati od čebel. Pred nekaj leti sem tudi jaz imel jako neprijetne izkušnje s čebelami. Bilo je hladno jesensko jutro in oblekel sem se v flanelasto srajco z rdečimi in črnimi vzorci. Ko je postalo toplo, sta prišla dva čebelarja s prošnjo, da bi pregledal njune čebele in jima dal dovoljenje za prevoz na jug za zimo. Šel sem z njima, ne da bi se bil preoblekel. Kot navadno sta čebelarja otresala sate. Kakor hitro sem pregledal enega, so mi že dali drugega. Kmalu sem opazil nekaj neprijaznih čebel, kako vrše okrog mene. Začele so pikati mojo srajco. Zdelo se mi je, kot da je bila srajca pritrjena na mojo kožo na rokah in nogah s piki. Čebelarja sta jih odganjala z dimom, kar pa ni pomagalo. Morali smo pustiti delo, oditi domov in se preobleči. Čebelarja pa, ki sta imela bele delovne srajce, nista bila prav nič opikana.

Čebelje razpoloženje je zelo odvisno od pasme. Večkrat naletimo na družino, ki začne takoj pikati. Nekateri čebelarji trdijo, da je v takem panju nekako nesoglasje. Te trditve ne moremo ovreči niti ne sprejeti. Če pa vse družine pikajo, potem pa je pravi vzrok za to brez dvoma pasma.

Trije čebelarji iz države Texas so imeli v naši dolini okrog 3000 panjev čebel na letni paši. Ko so iztočili med in pripravili čebele za prevoz domov,

so prišli k meni, da bi se pogodili, kdaj bi utegnil pregledati njih čebele in dati dovoljenje za vrnitev. Preden so odšli, so mi povedali, da so njihove čebele jako bojovite in da naj bom na to pripravljen. Ti čebelarji so imeli samo tako imenovano vrhno obleko. Rokavice so imeli prišite k rokavom. Oblekli so se tako, da čebele niso imele priložnosti za pikanje. Jaz sicer nisem imel take obleke, bil pa sem tudi dobro zavarovan. Čebele so bile zlatorumene, precej podobne ciprijankam. Kljub temu da so brnele okrog nas in pikale v obleko, so opravljali delo zelo spretno: dva sta otresala sate in mi jih podajala v pregled, tretji pa je s kadičnikom odganjal čebele od nas. Delo je teklo hitro in smotrno. Podoba je bila, da bojovite čebele čebelarjem niso prišle do živega. Tako čebelarjenje in take čebele so nekaj rednega v komercialnem čebelarstvu. Prepričan sem, da takega čebelarstva ne bi bilo mogoče opravljati s pomočniki. Čebelarske pomočnike je že itak vedno težje dobiti. Vzrok za to je največkrat v tem, ker se boje čebeljih pikov.

Od kod so prišle čebele k tej hiši, nismo mogli dognati. Imeli so jih, kar pomnijo. Več let so čebelarili z majhnim številom panjev. Ko pa so fantje dorasli, so se resno oprijeli čebelarstva. Te čebele pa so imele sicer dobre lastnosti: bile so pridne, zgradile so le malo prizidkov in bile so varčne z zimsko zalogo.

Znani nemški čebelar dr. Dzierzon je dobil nekaj čebel za poskušnjo iz italijanske province Ligurije. Te čebele je zelo zarajtal in se jih je resno oprijel. Samuel Wagner je naročil od Dzierzona prve italijanske čebele za svojo deželo leta 1856. Te čebele pa so na potu pomrle. Prve žive italijanske

Primorski čebelarji so obiskali Zelenico 7. julija 1968.

čebele so prišle v Ameriko leta 1859. Kakih dvajset let pozneje so prinesli v Ameriko ciprske čebele. Zaradi bojevitosti so jih čebelarji kmalu opustili. Ta pasma čebel pa se je kljub temu nekoliko razširila po Ameriki in se križala z italijankami. In tako je mogoče pogosto dobiti kako bojevito italijansko družino.

Leta 1683 so Holandci prinesli v Ameriko črne nemške čebele. Ko so se začele italijanske čebele širiti po Ameriki, so čebelarji začeli opuščati nemško čebelo. Tako je ta pasma deloma izginila iz Amerike.

Cistokrvnih kranjskih čebel tukaj ni dobiti. Večkrat omenjeni Franc Benton, ki je obhodil veliko sveta in proučeval razne pasme čebel, je leta 1884 prinesel v Ameriko nekaj kranjskih matic z namenom, da bi to pasmo poskusili v Ameriki. Vzreja teh matic pa se ni posrečila; že drugo leto so nekatere potomke imele rumene obročke.

Leta 1921 se je na Angleškem otoku Wight pojavila nevarna čebelja bolezen pršica. Zaradi te bolezni je Amerika leto pozneje zaprla mejo inozemskim čebelam. Zgora velja še danes. Tako imamo v Ameriki dve pasmi čebel: kavkaško in italijansko. Ti pasmi sta se precej dobro prilagodili deželi. V obeh pasmah pa so družine, ki pikajo. Moj svak, ki ima čebele mojega rodu, mi je večkrat omenil, da ima eno čebelno družino, ki pika, brž ko se dotakne panja. Nekoč sva delala v njegovem čebelnjaku. Jaz sem opravljal panje, v katerih so hude čebele, pa me niso opikale. To pomeni, da so tudi bojevite čebele včasih dobre volje. Pikom se lahko izognemo, če smo pravilno oblečeni. Mnogi čebelarji so pri opravljanju čebel oblečeni v belo pokrivalno obleko. Če pa te nimamo, pa je zelo dober bel predpasnik. Pogosto delam brez vrhnje srajce in pajčolana. Včasih opravi delo brez enega samega pika.

Od Janševih časov pa do danes smo doživeli velik napredek v čebelarstvu. O čebelah samih in njih skrivnostih pa je še veliko nepojasnjenega. Na nekem hrvaškem čebelnjaku sem videl napis: »Od pčele uči se živeti.« To je lep stavek. Dobro pa bi zvenel tudi napis: »Pčele je težko razumeti.«

ŠE O POMLADITVI ČEBELARSKEGA KADRA

MARTIN MENCEJ

»Doslej zbrani podatki kažejo, da se bo gibala povprečna starost naših članov okoli 60 let. To je porazna ugotovitev, ob kateri se moramo zaskrbljeno zamisliti...«. Ta ugotovitev predsednika V. Benedičiča na letošnjem občnem zboru ZČDS konec koncev niti ne bi zvenela tako porazno, če se ne bi ponavljala na vseh zboriščih zadnjih let. Če je naloga naše organizacije, da po pravilih predvsem pospešuje čebelarstvo, potem si uresničevanje te naloge težko zamislimo brez stalnega dotoka mladih kadrov, ki zavzetno in s potrebno gorečnostjo pomlajujejo vrste slovenskih čebelarjev.

Program razvoja čebelarstva za obdobje 1964—1970 v Sloveniji (glej Slovenskega čebelarja za leto 1964, št. 1) predvideva, da se naj število zasebnih čebelarstev poveča v teh šestih letih od 7340 v letu 1963 na 8000 v letu 1970. To niti ni tako zahtevna naloga, je pa pri tem važnejše vprašanje, če bo sestav čebelarskega kadra v tem obdobju tudi primerno pomlajen. Brez pomladitve

čebelarских vrst pa razvoju našega čebelarstva ne bomo dosti pomagali, kar zgovorno nakazujejo razprave in tožbe glede tega v našem glasilu.

Z organizacijo odseka za naraščaj in kadre pri upravnem odboru ZDČS je bil nedvomno napravljen pomemben korak, seveda pod pogojem, če bo ta odsek imel dober načrt za svoje delo in našel ustrezne prijeme v svojem prizadevanju. Naloge niso tako lahke, posebno če niso osnovane na realnih temeljih in če se ne računa z dejanskimi našimi družbenimi razmerami. Prav to me je vzpodbudilo, da pišem o tem vprašanju.

Večina avtorjev, ki so do sedaj razpravljali v našem glasilu o novih kadrih, se je ustavila pri vprašanju pionirskih čebelarških krožkov, ki naj bi bili organizirani po naših šolah. Tudi že omenjeni program razvoja čebelarstva predvideva, naj bi število pionirskih čebelarških krožkov po šolah naraslo od 27 v letu 1965 na 75 v letu 1970. Ni mi znano, koliko smo se do danes približali tej številki. Da pa tudi glede tega nismo kaj prida napredovali, pove podatek urednika E. Senegačnika v lanski številki Slovenskega čebelarja, da »smo na 18 osnovnih šolah ustanovili pionirske krožke«. Tudi ta uspeh ne smemo podcenjevati. Kako je pa bilo poskrbljeno glede pomoči tem krožkom in tem mladim ljudem, ni razvidno.

Vzpodbuda, organizacija in delo s čebelarškimi krožki po naših šolah je najtesneje povezano z učiteljstvom. Vsaj v preteklosti je bilo tako. Iz nekega poročila člana izvršnega sveta Slovenije dr. V. Bračiča pa sledi, da »sedanje stanje učnega kadra ni najbolj zadovoljivo niti z vidika pedagoške in strokovne ter še manj z vidika družbene usposobljenosti« in da »na kadrovske šole (učiteljska in pedagoška akademije) večidel niso prihajali tisti in takšni mladi ljudje, ki bi se lahko po svojih kvalitetah kar se da približali pričakovanemu liku prosvetnega delavca, hkrati pa smo te šole precej mačehovsko obravnavali in jih še vedno...« (Delo, 6. julija 1968.) Seveda pa tudi glede odnosa do čebel in čebelarstva ni bolje. Vse redkejši so čebelnjaki, ki so včasih krasili naše šolske vrtove, kar ima svojo družbeno politično in gospodarsko utemeljenost in pogojenost. Proces spremenjene politične in kulturne strukture, proces industrializacije in urbanizacije, revolucionarni razvoj tehnike in spremenjen šolski sistem zahtevajo tudi nov profil prosvetnega delavca, ki ima nov odnos do šolskega dela in izvenšolskega udejstvovanja. To ni in ne more biti več učitelj v klasičnem smislu. Perspektivno gledano pa naši stvari prav nič ne koristimo in je ne bomo spremenili s tožbami, da »je danes med podeželskim učiteljstvom neznatno število čebelarjev in da je vzrok v tem, da med učnimi predmeti na učiteljsku ni čebelarstva in tudi ne učitelja čebelarja...« (J. Kobal, Slovenski čebelar 1965.) V bodoče moremo od te šole še manj pričakovati. Učiteljska so spremenjena v pedagoške gimnazije (poudarek je na gimnaziji), potem pa sledi dvoletno šolanje na pedagoški akademiji, kjer učiteljski kandidati prav gotovo ne bodo dobili vzpodbud za spoznavanje življenja čebel, še manj pa za čebelarjenje. S takim stanjem se moramo sprijazniti.

Ali naj potem naše čebelarstvo dvigne roke od sedanjega in bodočega prosvetnega kadra? Ne! Kakor si ne moremo in ne smemo zapirati oči pred nastalimi spremembami, tako si tudi ne moremo misliti, da bi določen del pedagoških delavcev zgubil zdrav odnos do narave in ljubezen do živalskega, posebno čebelarškega sveta. Še vedno bodo v vrstah prosvetnih delavcev ljubitelji čebel in čebelarstva, samo pobud in znanja ne bodo prinesli iz šol in jih

homo morali jemati glede tega tako kot vse druge občane, neglede na stan in stroko.

Ne strinjam se s tistimi, ki mečejo vso današnjo mladino v vrste tistih, ki jih prevzema pohlep po lahkem zaslužku. Res je, da določeni negativni družbeni pojavi ne vplivajo pozitivno na rast novih generacij in da puščajo sledi pri oblikovanju njihove miselnosti. Res je tudi, da dolgi lasje in druge modne norosti ne morejo imeti kaj prida stičnih točk s čebelarstvom, napak pa bi bilo odrekati velikemu delu mladih ljudi zdrav odnos do narave. Število članov planinskega društva nenehno narašča; če je gobar še do nedavna imel »svoje terene« v naših gozdovih in na pašnikih, so se pa danes razmere glede tega toliko spremenile, da je prava invazija gobarjev na te »terene«. Na planine in po gobe teh ljudi ni prisilila stiska ali lakota ali lov za lahkim zaslužkom, ampak neposreden stik z naravo: v naravi iščejo sprostitve, osebnega zadovoljstva in zdravja. Ob neposrednem stiku z naravo se razvija tudi nov odnos do vseh naravnih pojavov in sem moremo šteti življenje čebel; čebelarstvo je pomemben dejavnik tudi v rekreacijskem smislu. Čebelarstvo res ni šport, je pa odlično rekreacijsko sredstvo, povezano s koristnim in lepim. Pri čebelah se razvedriš, sprostiš in pozabiš na vsakdanje skrbi. To pa so vrednote, ki jih še kako išče velik del naših delovnih ljudi, intelektualcev in ročnih delavcev. Med temi so pa v večini mladi ljudje. Tem bo treba posvetiti več pozornosti.

Kdo in kako?

Ker družbeni organi ne kažejo kaj prida zanimanja za to vejo gospodarske in družbene dejavnosti, ne preostane drugega kot naše organizacije. Naša društva ostanejo kot edina prava žarišča, tisti privlačni centri, ki vzpodbudno in smiselno delujejo tudi glede pridobivanja in oblikovanja novih čebelarjev.

Čebelarstvo je tako področje človekove dejavnosti, da zanj ni dovolj samo navdušenje in ljubezen do narave. Zato morajo naše osnovne organizacije skladno s tem spoznanjem smiselno naravnati svoja prizadevanja glede pridobivanja in oblikovanja novih kadrov. Predvsem gre pri tem za spoznanje, da je že zdavnaj ovržena trditev, s katero so strašili čebelarje začetnike, da je čebelarstvo najbolj tvegana panoga narodnega gospodarstva. Če bi pustili začetnike, da se uče na napakah, potem bi res imela ta trditev tudi danes svojo težo. Je pa danes znanost o čebelah in čebelarstvo ter tehnika čebelarjenja dosegla takšno višino, da so podobna zastraševanja neumestna. Z dosežki te znanosti in tehnike pa se je treba seznaniti. Že leta 1914 je pisal priznani čebelarski strokovnjak in čebelarski učitelj Jurančič, da je res prvi in glavni pogoj za čebelarjenje veselje do čebel, da pa je poleg tega potrebno mnogo strokovnega znanja, in v letu 1947 beremo v Slov. čebelarju poziv: »Čebelarji, učite se teorije, da ne ostanete šušmarji vse svoje življenje!«

Glede literature prav gotovo nismo v zadrégi, saj imamo danes tudi v našem jeziku veliko izbire. Nastopajo pa prav zaradi tega težave, ker je treba začetniku dati *ustrezno* literaturo. Za našega povprečnega začetnika je Sodobno čebelarstvo preobširno in je nevarnost, da bo začetniku splahnelo veselje teoretskega izpopolnjevanja ob toliki obsežnosti te odlične enciklopedije. V Slovenskem čebelarju je kar precej primerne snovi za začetnike. Ker je pa ta snov raztresena v vseh letnikih, in teh ni malo, je zopet nevarnost, da se ne bo znašel. V zamejstvu, kjer so bogato založeni s to literaturo, imajo še posebej odbrano literaturo za čebelarje začetnike; posebno velja to za nemško jezi-

kovno področje. Mi seveda tega nimamo in ni upanja, da bi se v doglednem času dokopali do tega. Odlašanje in čakanje na boljše čase se bo pa čisto gotovo maščevalo. Menim, da bi lahko odpomogli temu — in to je najmanj, kar lahko storimo glede tega — da napravimo seznam ustrezne literature (član-
kov, razprav, ki jih je priobčil Slov. čebelar) in na ta način osvobodimo začet-
nika v iskanju. Pomagali mu bomo do osnovnih spoznanj uspešnega čebelarje-
nja. Odsek za naraščaj in kadre pri ZČDS ima tudi na tem področju potrebno
in hvaležno nalogo.

Iz vsega navedenega naj povzamem naslednje zaključne misli:

1. Glede na družbeno-politične, ekonomske in kulturno prosvetne razmere
ostanejo žarišča za pridobivanje in oblikovanje novih kadrov naše osnovne
organizacije — društva in družine.

2. Odsek za naraščaj in kadre pri upravnem odboru ZČDS naj nudi na-
črtno, sistematično in neposredno aktivno pomoč organizacijam glede kadrov,
posebno naj pomagajo pionirskim čebelarskim krožkom, kjer se ti ustanovijo.

3. Odsek naj pripravi seznam ustrezne čebelarske literature za začetnike.

4. Odsek naj planira izdajo priročnika za čebelarje začetnike.

NAVADNA ČRNOGLAVKA IN MAČJA ZEL

FRANCE VODNIK

Navadna črnoglavka (*Prunella vulgaris*), srbohrvaško: mala skrižalina, obična celnščica, je trajnica, neredko tudi le eno- ali dvoletno zelišče. Ima šibko, kratko koreniko, iz katere raste več stebel in poganja mnogo pritlik, ki se zakoreninjajo in tako vegetativno razširjajo rastlino. Poganjki so malo dlakavi. Steblo je četverorobo, prileglo k tlom ali pa raste kipeče kvišku. Steblo doseže od 5—30 cm dolžine in je po večini vejnato. Listi so pecljati, zlasti spodnji imajo daljše peclje (1—3 cm). Listi stoje nasprotno, zgornji in spodnji par pa si stojita navzkrižno. Listne ploskve so jajčaste, elipsaste oblike. Ploskve so dolge od 1—3,5 cm in široke od 0,5—1,5 cm. Listni robovi so celi ali le malo in nepravilno narezani. Ploskve so ravne in pernato žilnate. Zgornji stebelni listi se le malo ločijo med seboj, prehajajoč prilično polagoma pod socvetjem in v socvetju v več ali manj sedeče, široko jajčaste, spredaj često rjavkaste liste (brakteje), ki imajo šilast vrh.

Cveti so dvoustnati, kar je značilno za družino ustnatic, med katerimi je mnogo izvrstnih medovitih rastlin kot npr. žepek, žajbelj, kadulja, polaj, razni šetrajci, razne mete, materina dušica, mrtve koprive, rožmarin idr. Venčni listi ustnatic so med seboj zrastle, spodaj v cevko, zgoraj v zgornjo in spodnjo ustno, torej je dvoustnat le zgornji del cveta, pa tudi čaša je dvoustna. Ustnatice so prave žužkocvetke, saj njih spodnja ustna moli naprej kot brada pri panju, da nanjo sedajo žuželke. Cveti črnoglavke so dolgi od 8—16 mm in se družijo po 4 do 6 v navidezne klaske, ki sestavljajo vretenca. Socvetje je vrh stebela in je videti kot modra glavica, ki se dviga iz trave. Glavica meri 1—4 cm. Pod glavico sta dva stebelna lista, nato pa se v vretenca, glavici, vrstijo cveti. Po tri cvete obdaja od spodaj podporni

list. Ker je šest cvetov v enem vretenu, sta dva podporna lista v vsakem »nadstropju«.

Čaša je dolga 6—8 mm, žilnata in malo dlakava. V začetku je zelena, pozneje, ko plodovi že dozorevajo, pa je večinoma kostanjevo rjavkasta. Zgornja ustna čaše ima tri kratke zobčke. Od teh je srednji nekoliko krajši. Na obeh straneh srednjega zobčka je rob čaše vodoraven. Spodnja ustna, ki ima dva tanka zobčka, dobro loči stranski zarezi od zgornje ustne.

Cveti so po večini obojaki ali dvospolni. Venec je še enkrat daljši od čaše. Pri ženskih cvetih je venec komaj malo daljši kot čaša. Navadna črnoglavka ima venec modrovijoličaste barve, redkokdaj je venec belorumenkast. Zgornja ustna je čeladaste oblike in le nekoliko dlakava. Spojna ustna je komaj nekoliko daljša od zgornje. Spodnja ustna je razdeljena na tri krpe, ki so nekoliko nazobčane. Prašniki so štirje, od teh sta dva daljša. Prašne niti sprednjih prašnikov imajo poleg prašnice koničast nastavek (dolg 1 mm). Prašne niti zadnjih prašnikov imajo krajše izrastke. Za boljše opazovanje je potrebna lupa.

Navadna črnoglavka cvete od julija do septembra. Cvete dva do trikrat v tem obdobju. Zaradi aprilske in majske suše pa je letos zacvetela že sredi junija. Razen navadne črnoglavke cveteta v tem času še dve vrsti črnoglavk: bela črnoglavka (*P. laciniata*) in velecvetna črnoglavka (*P. grandilora*). Nastopajo tudi križanci omenjenih treh vrst. Velecvetna črnoglavka ima 2,5 cm dolge vence, kar je za čebelji rilček nedosegljivo. Nekoč so črnoglavke modrih in vijoličastih cvetov celo botaniki zamenjavali s plazečim skrečnikom, kar botanično manj izurjeni ljubitelji delajo še danes. Plazeči skrečnik ima modre cvetove, cvete aprila in maja, je torej pomladna cvetnica, črnoglavka pa je poletna lepotica. Razen v velikosti cvetov se spreminja črnoglavka še v barvi cvetov (rdeči, beli) in v dolgosti življenja, saj je trajnica oziroma eno- ali dvoletna rastlina. Spreminja tudi obliko in dlakavost stebelnih listov. Črnoglavka raste skoraj v vsej Evropi in tudi na drugih celinah. Je torej nekak kozmopolit.

V Jugoslaviji raste črnoglavka na gnojni in pusti zemlji, na prahi, ob gozdnih robovih, na košenih travnikih, največ pa jo dobimo na pašnikih in po kolovoznih poteh med njivami. V hribih sega v Jugoslaviji do 1800 m visoko (Alpe). Bolj pogosta je na apnenca revnih tleh (Gospiško polje), kot na apnenčastih tleh. Črnoglavko oprahujejo zlasti čmrliji, vendar tudi nekatere vrste čebel, metuljev podnevnikov in muh trepetalk. Te muhe so podobne osam in čebelam. Kot smo že omenili, so obojaki cveti dolgi 12 do 16 mm. Razen teh so še srednje veliki cveti (8 do 9 mm), z ozko cvetno cevjo in z zakrnelimi prašniki. To so tako imenovani ženski cveti, ker imajo samo pestiče. Ko venec odpade, se čaše zapro, stisnejo in ostanejo zravnane do dozoritve oreškov. V tej dobi je glavica podobna nekakemu rjavemu, črnemu storžku ali majhnemu češarku. Čaša se ob vlagi razmakne in oreški izpadejo. Rastlino razširjajo, ker raznašajo semena vsi kopitarji in to ne samo epizoično (na nogah), ampak tudi endozoično (z iztrebki). Torej govedo in konji semen ne prebavijo. Zato so črnoglavke na pašnikih in po kolovozih, kjer se živina iztreblja, pogostejše kot drugod. V starih časih so jo v ljudski medicini uporabljali kot zdravilno rastlino zlasti proti pljučnim boleznim, proti raznim krvavitvam, pri bo-

leznihi želodca in črev, celo proti kačjemu piku in proti črnemu prišču (antraks). Rastlina vsebuje mnogo čreslovin, grenkih snovi, smolo, vosek idr. Ker so listi mehki, uživajo ponekod mlade liste kot solato.

Navadna črnoglavka ima ime od potemnelih čas v socvetju. Ko rastlina odevete, čaše potemne. Čaše niso prav črne, temveč rjave ali vsaj temno-

Navadna črnoglavka

rjave. Zato bi ji lahko rekli tudi rjavoglavka. Ker so pa cveti ali bolj točno venčni listi svetlovijoličasti ali modri, bi ji mogli reči tudi modroglavka, vsaj za tisti čas, dokler cvete.

Kot rečeno, navadne črnoglavke ne smemo zamenjati s plazečim skrečnikom, ki ima cvete precej na gosto v zgornji polovici stebela, zaradi česar je skrečnik podoben nekakim butaricam. Ponekod otroci imenujejo skrečnik butarice. Za čebele ima skrečnik manjši pomen, ker je v času njegovega cvetenja čebelam na razpolago več bolj medovitih rastlin. V juliju že čisto primanjkuje čebelam paše, pa je zato bera na črnoglavki kar ugodna. Opazil sem, da so jo čebele obiskovale zlasti v popoldanskih urah. V Liki pri Gospiću so čebelarji v juliju 1954 točili na travniški paši. Bila je suša. Ugotovil sem, da so čebele brale največ na plazeči beli detelji, vodni meti, na polaju, čišljaku, in seveda na črnoglavki. Vse te rastline pa so bile

izredno majhne. Ob suši so namreč rastline manjše, v cvetih pa je često več medičine, kar je seveda dobro za čebelarje ne pa za živinorejce.

Ob robovih travnikov in pašnikov, kjer potekajo poljske poti in jarki, je često mnogo črnoglavk. Dež je izpral iztrebke govedi, plavajoče seme se je ustavilo, kjer je naletelo na ovire in vzkliko.

Mačja zel

Mačja zel (*Saturea vulgaris*) je posebna vrsta šetraja ali čobra (sh. čubar). V botaniki naletimo na njega tudi pod imenom *Calamintha Clinopodium*. Mačja zel je trajnica s kratkotrajno glavno korenino, življenje pa ji ohranjuje olesenela korenika. Korenika je podzemno steblo, iz katerega ženejo navzdol korenine, navzgor pa tenke pritlike, ki se razvijajo v stebila. Mladi poganjki so sivozeleni, več ali manj dlakavi in brez duha, čeprav so šetraji dišeče rastline, zlasti vrtni šetraj, pa tudi kraški in pritlikavi šetraj (žepek), ki ob ugodnih razmerah močno mede. Steblo je prilično šibko, se dviguje kipeče, pa ne navpično. Je četverorbo, listi stoje nasprotno in navzkrižno, kar je značilno za vse ustnatice. Steblo je visoko od 15 do 60 cm. Med zgornjimi in spodnjimi dvojicami listov je razdalja 4 do 10 cm (internodiji). Steblo je več ali manj vejnato, puhasto dlakavo. Listi imajo kratek pecelj, do 1 cm dolg. Listna ploskev je jajčaste oblike, 2 do 4 cm dolga, 1,25 do 2,25 cm široka, na obeh koncih zaobljena, na kratko zožena. Ploskev je celorobna ali pa so robovi plitvo narezani v do 7 krpic. Listi so pernato žilnati. Žile so dobro vidne. Na obeh straneh so listi nežno dlakavi.

Cvetovi so dolgi približno 10 do 15 mm, cvetni peclji pa 2 do 3 mm. Čaša meri do 6 mm, venec pa je več kot še enkrat daljši od čaše. Mačja zel ima dvoustnate cvete, saj je ustnatica. Cveti so zbrani v gosti polkrogli, ki iz obeh pazduh listov objema steblo in se naslanja na oba stebelna lista. V polkrogli je 10 do 20 cvetov. Polkroglo sestavljajo navidezna vretenca (1 do 4). Posamezne cvete v teh vretencih podpirajo 2 do 7 mm dolge ščetinice; to so dlakavi predlisti.

Čaša je pokončna, cevasta, dlakava in zelene barve, ki v časnih zobčikih prehaja v vijoličasto. Tudi čaša in venec sta razdeljena v zgornjo in spodnjo ustno. Zgornja ustna ima tri zobčke, spodnja, ki je daljša, pa dva. Venec je svetlordeč, včasih pa bel. Je dvoustnat in je vsaj enkrat daljši od čaše. Zgornja ustna je rahlo upognjena nazaj. Spodnja ustna je izprožena naprej in razdeljena na tri krpice. Prašniki so štirje, od teh sta dva daljša. Pestič je eden. Pestičeva brazda je dvodelna, spodnji krak brazde je daljši in širši. Plodovi so rjavi oreški.

Mačja zel je zelo prilagodljiva rastlinska vrsta. Raste v grmovju, živih mejah, svetlih gozdih, gozdnih robovih, od koder prodira na travnike. Uspeva na raznih tleh. V Jugoslaviji je precej razširjena. V višjih legah jo najdemo do 1700 m visoko. Spreminja se le malo in to v obliki listov in v dlakavosti. Opazil sem, da rastline, ki rastejo v grmovju in so več kot pol metra visoke, obiskujejo zlasti mravlje, medtem ko rastline krajših stebel, ki rastejo nekaj desetnih metrov od gozdnega roba med travo, obiskujejo zlasti čebele in metulji. Oprašujejo jo čmrlji in čebele z dolgimi

rilčki, pa tudi metulji podnevniki. Zaradi ozke venčne odprtine čmrlji težko prodre do medičine. Čmrlji si pomagajo s čeljustmi, tako da nagrizejo venčno cev in skozi odprtino posrkajo nektar. Ponekod raste mačja zel v strnjenih rušah, potem so stebila krajša in malo vejnata. Rastline, ki rastejo med grmovjem, pa imajo stebila močno vejnata, da pridejo do svetlobe.

Mačja zel

Od metuljev obiskujejo mačjo zel zlasti gozdni rjayčki (Erebije) in modrini (Lycenae). V julijskih pašnih razmerah nudi mačja zel čebelarom dosti nektarja, zlasti če je rastlina številna. Razen obojakih cvetov se pojavljajo tudi ženski cveti na rastlini, to so cveti, ki imajo zakrnele prašnike. Tudi mačjo zel so uporabljali v preprostem zdravilstvu kot zdravilno rastlino. Vsebuje eterična olja. Čaj iz mačje zeli vpliva pomirjevalno na organizem. Iz mačje zeli so pridobivali tudi rumeno in rjavo barvo.

Ker sta si mačja zel in polaj do neke mere podobna, zlasti v cvetnih polkroglih v pazduhah listov, je razlika najbolj opazna v barvi cvetov in v rastiščih. Polaj ima vijoličaste cvete, mačja zel ima pa rdeče cvetove.

NAŠA POT GRE NAPREJ

FRANC GROSELJ, študent medicine

Večkrat slišim očitke čebelarjev, da je družba kriva za nazadovanje našega čebelarstva. Toda po treznem preudarku bo vsakdo prišel do zaključka, da smo veliko krivi tudi sami. Že res, da država ne skrbi za to lepo panogo, toda zavedati se moramo, da tudi čebelarstvo ni tako donosno kot nekoč.

Še pred 60 leti je bilo čebelarstvo pomembna gospodarska panoga. V vsaki vasi so stali vsaj trije ali štirje večji čebelnjaki. Kmet-čebelar je imel od čebel posredne koristi z opraskanjem sadnega drevja in drugih cvetic, pridelal pa je še obilo medu in voska. Oba proizvoda sta šla lepo v denar. Električne še ni bilo in ljudje so si mnogo svetili z voščenimi svečami. Vosek so uporabljali tudi v druge namene v obrti in v takrat komaj porajajoči se industriji. Tudi medu ni bilo nikoli preveč. Sladkor je bil takrat še redek gost in ljudje so radi segali po medu. Seveda so bile tudi cene primerno zasoljene. Poleg prodaje medu in voska pa se je takratni čebelar na veliko ukvarjal s prodajo rojev in matic. Vse to mu je prinašalo lepe denarce in marsikdo si je s čebelami pridobil premoženje. Ni zaman rek iz tistih časov: »Čebele so moje veselje in bogastvo.«

Potem so se časi spremenili in čebelarstvo je z rastočo industrializacijo vse bolj nazadovalo. V svečarstvu in medičarstvu so začeli namesto naravnega čebelnjega voska uporabljati iz živalskih maščob in loja pridobljeni stearini. Z dvigom življenjskega standarda se je tudi hrana močno spremenila, vsaj glede medu. Vse bolj in bolj ga je izpodrival sladkor, razni džemi, marmelade. Danes delajo celo že umetni med. V prodaji so falzifikati sicer prepovedani, toda kdo jamči za kontrolo nad tem artiklom! Kaj vse mora ubogi potrošnik prenesti! Vsi ti umetni produkti imajo nizke cene in mi jim ne moremo konkurirati.

Dejstvo je, da naše današnje čebelarstvo za družbo ni toliko pomembno, kolikor je bilo nekdanje. Vosek danes le malokdo uporablja za druge namene kot za ulivanje satnic. Med ni več tako iskan in pomemben prehraben artikel. Ljudje ga smatrajo samo še za redko čudežno zdravilo. Ne zavedajo se, da je med zdravilen le takrat, če ga stalno uživamo v primernih količinah. Tako ga uživajo le takrat, ko je bolezen v hiši, pozneje jim zopet ne pomeni nič. Zadnje čase opažam, da tudi zdravilni pomen medu vse bolj izgublja svojo veljavo. Ljudje raje jemljejo na desetine vrst raznih tablet, misleč, da bodo te pomagale. Pride takole mamka v lekarno in reče: »Prosim eno škatlico tablet proti prehladu, eno proti glavobolu, eno za spanje, da bom drugi dan bolj sveža in čila!« Tako ti takšne žensčine v nekaj urah uniči kar 20 tablet. Seveda je potem še bolj bolna prav zaradi teh tablet. V takšni poplavi vseh najbolj zdravih, najbolj užitnih in ne vem še kakšnih najboljših preparatov izgubi naš dobri stari med svojo vrednost. Njega niso ustvarjale »najboljše« tovarne, njega je dala mati narava. Ta pa je v današnjih časih tako zavržena, tako zasmehovana in tako prezirana, da se res ne more kosati z »veleumi« moderne civilizacije. Ljudje danes zasmehujejo vse, kar je zdravega, koristnega in že stoletja preizkušenega. Tako je in nič drugače ne bo. Sčasoma se bodo

ljudje sicer malo pomirili in uvideli, da ni vse zlato, kar se sveti, toda nikoli ne več tako, kot je bilo včasih. Čas gre dalje samo naprej, nikoli nazaj.

Mi čebelarji se moramo sprijazniti s tem, da med ne bo več tako iskan, da voska ne bomo mogli dobro prodajati. Ostane nam edino še upanje, da znanstveniki ne bodo iznašli metode za umetno opraševanje rastlin. Potem se zna zgoditi, da bo naša čbelica postavljena izven zakona in celo nezaželena. No, do takrat je gotovo še daleč in čebelarstvo bo še zelo potrebno za kvalitetno rast našega sadjarstva. Kaj pa, če se čez leta zgodi to najhujše, ali bo čebelarstvo potem dokončno izginilo? Ne bo! Saj že danes nima čebelar praktično nobenih koristi, pa vendar čbelari. Zakaj torej čbelari? Povem vam: iz čiste ljubezni do te pridne in zanimive živalce! To drži kot pribito, vse drugo govorjenje o koristih in dobičkih je le izgovor, da ni žena preveč huda ob nakupu sladkorja, da sosedi ne govorijo z zasmehovanjem o našem čebelarjenju. Čebelarstvo ima pač gospodarsko tradicijo in mi jo vedno znova obujamo in hočemo vzpostaviti, pa čeprav včasih prikrijemo marsikateri izdatek. Po računih čebelarstvo danes sploh ni rentabilno. To nam je pokazala že usoda Agromela. Prinaša sicer še določene koristi družbi, toda vse bolj se razvija v rekreativno dejavnost delovnega človeka. Vse bolj in bolj postaja naš konjiček. Bodočnost mu je začrtana prav v tej smeri.

Dokler bomo čebelarji še naprej trmasto silili in hoteli na račun čebel obogateti, do takrat bomo vedno poraženi. Kadar bomo pa začeli z ljubeznijo in idealizmom čbelariti, takrat se bo naša organizacija pomaknila naprej. Čebelarjenje bo postalo razvedrilo in duševni počitek našim od moderne civilizacije in naporenega dela prenapetim živcem. Takrat bodo čebele res naše bogastvo, saj sta zdravje in prijetno razpoloženje največje bogastvo vsakega človeka. V miru in sproščeni bomo presedeli marsikatero urico ob prijetnem bučanju naših prijateljic in spočiti se bomo vračali na svoje domove.

Čebelarji družine Maribor — Tezno pri čebelnjaku predsednika Hribarja

Sprijazniti se bomo morali s tem, da družba za napredek čebelarstva ne bo zainteresirana po gospodarski strani, ampak vse bolj in bolj s kulturno rekreativne strani. Čebelarstvo bo postalo razvedrilna športna dejavnost, namenjena delovnemu človeku, in družba mu bo morala dajati s te strani enake ugodnosti, kot jih nudi raznim športnim, kulturnim in drugim organizacijam. V podobno smer se razvija tudi lovska dejavnost. Tudi ta postaja vse bolj šport in razvedrilo, skrbi za kulturni odnos lovca do divjadi, ne pa za ubijanje in pohlep. Tako pot ubira tudi ribiška organizacija.

Zato se bomo morali orientirati tudi čebelarji, ne pa iskati pomoči pri raznih kmetijskih in podobnih organizacijah. Te za nas niso interesirane, za njih smo potrebni le en mesec v letu, ko cveti sadno drevje. Morali se bomo še bolj strniti pod okrilje naše Zveze, ki bo morala pokazati še več organizacijskih sposobnosti. Pridobivati bomo morali mlade ljudi, ki imajo ljubezen do narave, jim svetovati, jih učiti. Vsak čebelar bi lahko pridobil vsaj enega mladega, ga učil in spodbujal in mu mogoče celo materialno pomagal, dokler se sam ne postavi na lastne noge. Veliko je med nami že danes takšnih. Ko bomo storili vse to, bo naše čebelarstvo našlo svoje mesto in svojo pot.

NAMESTO OBIČAJNE OSMRTNICE

26. januarja 1968 je v našem kraju odjeknila žalostna vest, da je nenadoma umrl znani posestnik iz Podčetrka tov. JOŽKO ULČNIK, star komaj 51 let.

Pokojni je bil velik prijatelj mladine in dolgoletni čebelar. Na njegovi zadnji poti smo ga poleg množice njegovih prijateljev in znancev spremljali tudi učenci osnovne šole Podčetrtek. Mladi čebelarji smo zasuli njegov pre-rani grob s svežimi smrekovimi vejicami.

Pokojnikova soproga Vikica ULČNIK nas je nekaj dni po pogrebu obvestila, da podarja mladim čebelarjem celoten čebelnjak, čebele, panje in opremo. Bili smo presenečeni in srečni! Veliko darilo smo prenesli v šolski vrt. Sedaj imamo res lep čebelnjak in v njem visi fotografija pokojnega čebelarja ULČNIKA. Stari čebelnjak smo zastekli in ga sedaj uporabljamo za shranjevanje čebelarskega orodja, satnikov in za ostalo čebelarsko opremo.

Naj mirno počiva veliki prijatelj mladine in čebelar, njegova soproga pa naj bo za zgled daleč naokrog!

Mladi čebelarji iz Podčetrka

Prezimovanje na gozdnem medu. Ing. Boris MITOV s čebelarstva inštituta v Sofiji se ukvarja z vprašanjem prezimovanja čebel na gozdnem oziroma na manovnem medu. Po ugotovitvah G. V. MALA-SENKA iz Sovjetske Zveze je ob prezimovanju na manovnem medu obbolelo na griži 88,9 % vseh panjev. Če pa so zamenjali med s sladkorjem, je bilo le 9 % grižavih čebel. Zaradi izgub, ki jih je utrpelo bolgarsko čebelarstvo zaradi grižavosti v zimi 1953/54 (posledica gozdnega medu), je po temeljitih pripravah delal tozadevne poskuse skozi tri leta 1965 do 1967. Vsakokrat so uporabljali 4 skupine po 6 družin v panjih na 12 satov Dadan-tove mere, ki so imele istoletne mlade in rodovitne matice. Družine so izenačili tako po številu prezimujočih čebel kot po medeni in pelodni zalogi. Potrebno pitanje na zalogo so opravili vsakokrat v drugi polovici avgusta do srede septembra. Namen poiskusov je bil ugotoviti, v kateri količini naj se neprikladni med nadomesti s sladkorjem.

V prvi skupini so pustili polovico medu, to je 8 kg, in dopitali 8 kg sladkorja (v razmerju 2 kg sladkorja na liter vode). Naenkrat so dajali zvečer po 2 do 3 l tople klaje. Prezimovanje je bilo dobro, na pomlad je imela ta skupina za 17,9 % več zalege kot četrta skupina. V celoti so družine te skupine prinesle za 57,55 % več medu od 4. skupine.

Drugi skupini so pustili le 4 kg medu, zimsko zalogo pa so dopolnili z 12 kg sladkorja, ki so ga pokladali na isti način kot prvi skupini. Pomladanski pregled je pokazal, da so imele te družine za 37,9 % več zalege in ob točenju 80,9 % več medu kot kontrolni panji.

Tretji skupini so odvzeli ves med in ga nadomestili s 16 kg sladkorja, ki so ga pokladali v enaki gostoti in na isti način kot prej. Na pomlad so imeli panji te skupine za 22 % več zalege kot četrta skupina. Zaradi predelave sladkorja v poraben med so pri tej skupini ugotavljali količino maščob in proteinov (beljakovin) v čebeljem telesu. V poskusnih treh letih so ugotovili precej nižjo, to je 47,8 % maščob in proteinov, drugo leto 37,5 % in zadnje leto 53,3 % telesnih maščob in beljakovin. Vendar to ni vplivalo na pomladni razvoj, ker so si čebele ob

svežem pelodu naglo opomogle. Družine te skupine so nabrale za 115 % več medu kot kontrolna skupina.

Četrta skupina je brez izgub prezimovala na 16 kg gozdnega medu. Ob kontroli maščob v čebeljem telesu zaradi predelave težko prebavnega gozdnega medu v krmilni sok so ugotovili le 52,6 %, nato 66,6 % in zadnje leto 73,6 % maščob in beljakovin.

Zimska poraba se ni posebno razlikovala, ker se je sukala med 6,45 in 6,75 kg medu. Zdravstveno stanje vseh družin je bilo zadovoljivo. Ta ugotovitev se ima zahvaliti množici izletnih dni med zimskimi meseci. V triletnem povprečju so imeli po 15 izletnih dni, čeprav jih je neugodna zima 1964/65 imela samo 9.

Povzetek: Kot najracionalnejši način prezimovanja se je pokazal način prezimovanja na samem sladkorju, saj je razlika v ceni med sladkorjem in medom odločujoča. Vendar povzroča tako prezimovanje obilico dela in izgubo časa. Priporočajo prezimovanje na 40 % medu in 60 % sladkorja, kar je v vseh pogledih najuspešnejše.

Apiacta 3/1968. J. M.

Fermenti v medu in toplota. Splošno znano je dejstvo, da toplota neugodno vpliva na obstoj fermentov in encimov v medu. V Združenih državah Amerike skladiščijo med v velikanskih cisternah, v katerih vzdržujejo preko spiralnih cevi stalno toploto, da ostane med tekoč. Raziskave so pokazale, da ohrani med pri 20° C nekako polovico svoje hranilne vrednosti do tri leta. Če pa je stalna toplota 30° C, izgubi med polovico fermentov in encimov že v 100 dnevih, pri 40° C pa že v 10 dnevih. Ako med segrevamo na 70° C, izgubi svojo vrednost na diastazi in invertazi že v 1 do 3 urah, kot je poročal WHITE na XXI. kongresu Apimondije.

Allg. D. I. Z. 9/1968. J. M.

Nov način uničevanja škodljivcev. Na splošno uporabljamo za uničevanje škodljivcev v kmetijstvu razne strupe. Toda ti strupi ne uničujejo samo škodljivca, ampak so nevarni tudi za čebele, ptice in za ribe v vodi.

Zato so se lotili v zadnjem času novega načina uničevanja, ki sploh ne ogroža okolice. V pomoč so nam rentgenski in gama žarki, ki moške zastopnike škodljivcev sterilizirajo, ne postanejo pa radioaktivni. To delajo na primer z rjavim hroščem, čigar ogrei so tako škodljivi. Po obsevanju hrošč še nadalje živi, se tudi pari in samice ležejo jajčka. Vendar se iz jajčec ne morejo razviti ogrei, ker so gluha. Prve take poskuse so napravili na kmetijski preiskusni postaji Örlikon v Švici. V dolini Ajoie so določili odsek 30 ha, kjer so leta 1959 izpustili 6 litrov steriliziranih samčkov. Ta količina je odgovarjala nekako polovici moških rjavih hroščev v napadenem predelu. Pri pregledu terena so ugotovili komaj petino orgcev v primeri s kontrolnim predelom. V naslednjem letu rjavega hrošča (1962) so na istem predelu izpustili 17 litrov obsevanih samčkov, dobili pa niso potem niti enega ogrca.

Schw. Bienenzeitung 10/1968. J. M.

Ropanje. Močna družina je napadla dobrega narejenca in ga začela ropati. Čebelar je preskusil vsa znana sredstva za preprečevanje ropanja — toda brez uspeha. Zato se je odločil, da je ropajoči družini odvzel matico. To je pomagalo; toda le toliko časa, dokler je bila družina brezmatična. Kakor hitro je družini dal matico, je zopet začela ropati. Čebelar je segel po zadnjem sredstvu, obema panjema je zamenjal prostor. Roparja je postavil na mesto izropanca in nasprotno izropanca je postavil na mesto ropajoče družine. Sele sedaj je nastal mir.

Poročal MILOTA v Bienenmütterchen. 1966. J. M.

Uvoz medu v Zvezno republiko Nemčijo. Po statističnih podatkih urada za zunanjo trgovino Zvezne republike Nemčije v Wiesbadenu je leta 1967 znašal uvoz medu iz tujine 45.064 ton iz 27 držav. Daleč pred vsemi prednjačita Meksiko z 12.542 tonami in Argentina z 10.951 tonami. Nadalje so uvozile: Ljudska republika Kitajska 5950 ton, Kuba 3268 t, USA 2498 t, Gvatemala 1548 t, Madžarska 1484 t, Romunija 1241 t, Salvador 1151 t, Poljska 1047 t, CSR 850 t, Bolgarija 572 t, Francija 502 t, Jugoslavija 242 t, Anglija 232 t, Avstralija 210 ton.

Allg. D. I. Z. 9/1968. J. M.

Zlata rozga (Solidago virga aurea) ni samo medovita rastlina, ampak je tudi zdravilna. V poznem srednjem veku so polagali na rane njene zdrobljene sveže liste. Rastlinski sok je povzročal, da se je površje rane skrčilo in tako zaustavilo krvavitve. Rane so se naglo celile. Tudi nova doba je zlato rozgo sprejela med zdravilne rastline, ker čaj iz njenih listov zelo ugodno učinkuje pri obolenjih mehurja in ledvic.

Allg. D. I. Z. 9/1968. J. M.

Zadelavina kot barva. Barvane končnice omogočajo čebelarjem boljšo orientacijo, zato naj bodo sprednje stranice panjev obarvane z različnimi barvami, ki so čebelarjem prijetne. Vendar ne jemljite lakov, ki se radi luščijo, ampak samo oljnatte barve. Verande naj bodo vedno v temnejših barvah. Zelo dobro in trpežno barvilo lahko sami napravimo iz zadelavine. V ta namen stresemo 125 gr zadelavine v pol litra salmijaka in pustimo 24 ur, da se zadelavina raztopi. Nato dodamo 200 gr gorilnega špirta in na štedilniku pazljivo segrevamo in mešamo 15 minut. Potrebna je velika pozornost, ker špirit rad gori! Se topla tekočina precedimo in z njo prepleškamo vse zunanje stranice panja. Prednjo stranico lahko večkrat prepleškamo in nato jo lahko po volji s ščetko zdrgnemo, da se bo svetila. Novim panjem pa prepleškamo vso notranjost, tako postane čebelarjem prijetna zaradi duha po zadelavini.

Der Imkerfreund 9/1968. J. M.

Zanimivi podatki. Po zapiskih iz svetovne čebelarke literature in iz dolgoletnih lastnih opazovanj je A. HEIM sestavil zanimivo razpredelnico ugotovitev: Na višku pomladanskega razvoja zalega dobra matica dnevno nad 2000 jajčec. V 14-dnevnem takratnem razdobju je v panju nad 31.500 žrk, za katere morajo čebele nabiralke priskrbeti 12,6 kg medu. Posamezna žrka porabi za razvoj 0,4 gr medu in obnožine.

Za 10 dm² izdelanih satnic (to je nekaj manj kot poldruga satnica) porabijo čebele 0,2 kg medu. Običajni podatek, da porabi panj za 1 kg pridobljenega voska 5,5 kg medu, drži. Za 1 kg čebel porabi čebelna družina 2,5 kg medu. Za 10 dm² zalege je potrebno 1 kg medu.

Najboljše čebele za prezimovanje so tiste izvaljene med 20. avgustom in 10. septembrom. Čebele, ki so se poleg v po-

letnih mesecih, odmrejo še pred nastopom zime. »Čebelna« zima traja nekako 100 dni. Zimske izgube čebel se sučejo nekako okrog 12 %.

Rentabilnost čebelarstva se začneja pri 8 kg medu na panj.

Bienenwelt 11/1968.

J. M.

Tudi na Koroškem se je med strdil v satju. Kakor je poročal Slovenski čebelar v zadnji številki, ste imeli deloma tudi v Sloveniji strjen med v satih. Tudi pri nas na Koroškem smo doživeli to. Čebelarim že 57 let, pa tega še nisem doživel. Zgodaj se je začela glavna paša, toda večini čebelarjev se ni mudilo točiti, potem pa med ni šel iz satja. Bil je trd, da bi ga moral z nožem rezati. Od 8 žnideršičev smo iztočili komaj 20 kg medu, pa tudi ta se je v posodi hitro strdil. Približno 200 kg medu je ostalo v satih. Zdaj je v omari in čaka. Sati tehtajo povprečno po 3 kg, neki pa preko 4,5 kg. Take dobre letine do sedaj še nisem doživel. Omenim še, da so tisti čebelarji, ki so vsak teden dvakrat točili, zelo dobro odrezali. Naša deželna zveza je sporočila, da je analiza tega medu pokazala, da je vzrok za hitro strditev v tem, ker je v medu preveč grozdnega sladkorja.

Janko Ojcl

Nazadovanje čebelarstva v Nemčiji. Iz letnega poročila Zveze čebelarskih organizacij v Zvezni republiki Nemčiji je razvidno, da je imela Zveza v letu 1967 včlanjenih 115.754 čebelarjev, leta 1968 pa le 108.590 čebelarjev. To pomeni, da so izgubili 5.164 čebelarjev ali 4,6 %. V letu 1967 so imeli v državi 1.241.070 panjev čebel, letos pa 1.157.723 panjev. V tem letu je torej odpadlo 83.347 čebelnih družin ali 6,7 %. Kot vzrok nazadovanja omenjajo spremembo pašnih razmer in uvoz cenenegega medu iz prekomorja.

Die Bienenzucht 11/1968.

J. M.

Sosednja Štajerska uvaja sodobne sadne plantaže. Trenutno ima 2700 ha zasajenih z jablanami, 150 ha s hruškami, 150 ha z breskvami in 350 ha s črnim ribezom. Skupna površina teh nasadov meri 3550 ha.

Tako intenzivno plantažno sadjarstvo pa v vedno večji meri zahteva dobro urejena čebelarstva, ki bodo sposobna o

pravem času in na pravem mestu postaviti zadostno število močnih panjev za opraševanje sadnih nasadov. Štajerski čebelarji imajo nekako 100.000 panjev, od tega je najmanj 30.000 namenjenih za prevažanje v sadne plantaže in nato na gozdno pašo.

Bienenwatter 11/1968. J. M.

Paketne čebele v ZDA. Razvoj čebelarstva v ZDA najbolj osvetljujejo tile podatki: Leta 1895. je čebelar normalno lahko opravljal 200 panjev. V letu 1935. se je to število dvignilo že na 600 panjev. V letu 1955. so računali na poklicnega čebelarja že 1200 družin. Dandanes pa utegne že opravljati nad 2000 družin, kar mu omogoča velika sodobna mehanizacija. V zadnjih 50 letih se je razpošiljanje paketnih čebel več kot potrojilo in je zadnja leta doseglo kar 500 ton čebel.

Allg. D. Imkerzeitung 4/1968. J. M.

Pitanje s suhim sladkorjem. Dr. Hirschfelder ugotavlja v Deutscher Bienenkalender 1964: Kadar namestimo pitalnik s suhim sladkorjem neposredno ob zadnji močno zaseden sat čebeljega gnezda, ližejo čebele sladkor tako ob brezpašni dobi kot tudi med pašo. V glavnem se s sladkorjem ukvarjajo 10 do 25 dni stare čebele, ki normalno opravljajo delo v panju.

Profesorica Meyerhoff iz vzhodnega Berlina pa ugotavlja: Kadar postavimo pitalnik s suhim sladkorjem neposredno ob okence, ki ga čebele močno zasedajo, se čebele lotijo sladkorja le v brezpašni dobi.

J. M.

Manov med in prezimovanje. Doslej je bilo splošno znano, da sta gozdni med in manov med zelo neprimerna za prezimovanje. Vzrok je pač v tem, da vsebuje ta med manj kot 20 % vlage in da potrebuje za presnavljanje melicitose v tem medu poleg obilice vode tudi mnogo fermentov. Star izkušen praktik iz gozdnega predela Nižje Avstrije, ki čebelarji stalno s 100 panji, poklada preko zime vodo v panje, ki so prinašali s pozne paše še gozdni med. Že več let dela to z uspehom, ne pozna ne griže ne zimskih izgub. Vsekakor zanimiv pojav, ki bi ga bilo dobro — zlasti po lanskem izredno dobri gozdni paši — preizkusiti.

Die Bienenwelt 10/1968. J. M.

Zaščita ive. Na pomlad so vrbove mačice nujno potrebne našim čebelarjem, ker jim nudijo obilico peloda. Vrbove vejice pa mestni ljudje zelo cenijo kot prvo pomladno cvetje. Poglejmo samo na tržnice v mestih, pa boste videli, koliko vrbe je naprodaj. Sedanji čas motorizacije pa pripelje te ljubitelje vrbovih mačic tudi v neposredno bližino naših čebelnjakov, kjer smo z velikim trudom zasadili in gojili ivo. Gorje cvetoči rastlini, če se nanjo spravijo moderni nomadi! Da obvarujemo vrbe pred opustošenjem, zadostuje, da vejevje le nekoliko oškropimo z navadnim beležem. Lahke in cenen postopek — pa velik uspeh.

Allg. D. Imkerzeitung 4/1968. J. M.

S knjižne police. Od založništva L. Stocker iz Gradca smo prejeli v oceno knjižico Romedija GIRTLE-ja »Der Bienemuch« (morda v prosti prevedbi Muhar).

Romedij Girtler je čebelaril že v mladostnih letih. Po posvetitvi v duhovnika je prevzel samostansko čebelarstvo, kjer je lahko razvil vse svoje znanje. Ustvaril je Muchov listovni panj na 10 satov nemške normalne mere, plodišče in medišče v isti enoti. S tem panjem in z novim načinom čebelarjenja je pomagal južnotirolskemu čebelarstvu do zavidljivega razvoja.

Iz globokega znanja, utrjenega in obogateneega v dolgoletni praksi je zajemal in v poljudnih, tudi preprostemu vaškemu čebelarju razumljivih besedah je Girtler spisal knjižico o skrivnostnem nastanku vseh treh zastopnikov čebeljega rodu, o čudovitem razvoju družine do viška, o rojenju in njegovem preprečevanju, o sladki žetvi in njeni vrednosti in še o marsičem drugem. Kako priljubljena je bila knjižica pri čebelarjih, nam kaže, da je pred kratkim izšla že **peta izdaja**. Nova izdaja se po razporedbi snovi tesno prilega prejšnjim izdajam, je pa močno obogatena z najnovejšimi izsledki o vzreji matic in boleznih čebel ter v praktičnem pogledu. Največja odlika knjige pa je dejstvo, da obravnava tudi najtežja vprašanja iz čebelarstva v kratkih, toda jedrnatih besedah brez nepotrebne navlake. Zaradi tega bo knjižica še nadalje ostala dober vodnik in svetovalec pri vseh vprašanjih sodobnega čebelarjenja. Ker je njegovo čebelarjenje podobno našemu, bo ta nova čebelarska knjižica dobro služila tudi našim čebelarjem, ki obvladajo nemški jezik.

Julij Mayer

Anglija je v glavnem dežela malih čebelarjev. Leta 1964 je tam čebelarilo 44.000 čebelarjev z nekako 201.500 panji. Desetletno povprečje znaša na panj 16 do 18 kg medu, kar pomeni, da pridelajo v Angliji letno okrog 3500 ton medu. Od tega pa dobiva trgovina v prodajo komaj 10 %, ker oskrbujejo čebelarji z medom v prvi vrsti svoja gospodinjstva in pa gospodinjstva svojih sorodnikov in prijateljev.

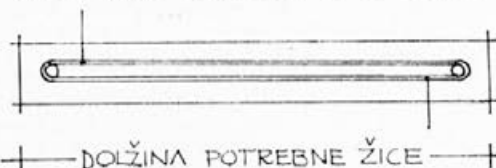
Poraba medu v Angliji pa je zelo velika, zato morajo uvažati velike količine medu, 8 do 12 tisoč ton, iz tujine. V prvi vrsti oskrbujejo Anglijo z medom Avstralija, Kanada, Nova Zelandija in Argentina. Vendar mora ta med nositi označbo, da je tujega izvora.

Bienenvater 11/1968. J. M.

Kako pripravimo žico za žičenje satnikov. V trgovini dobimo žico za žičenje satnikov navadno navito na vretenca 15 mm ϕ in 130 mm dolžine. Ko odvijamo žico pri žičenju iz vretenca v luknje satnika, jo moramo, če hočemo, da bo delo lahko, prej naravnati. Jaz napravim takole:

Ugotovimo dolžino žice potrebne za žičenje, nato vzamemo 25 mm debelo in 10 cm široko desko, ki je 15–20 cm daljša kot dolžina žice. V to desko zabijem dva želblja 80 mm, v oddaljenosti dolžine žice potrebne za izžičenje enega satnika.

Okoli teh želbljev navijem potem žico, katero sproti nategujem, da se zravnava.

Tako navijem žico za 10–20 satnikov, kolikor jo pač potrebujem. Nato jo s kleščami vso naenkrat preščipnem na obeh nasprotnih straneh želblja, 3 cm od želja (pri A in B).

Pri tem nastanejo ravne žice s kljukico, ki dobro služi pri žičenju s tem, da preprečuje, da se žica ne izmuzne iz satnikovih luknjic. Vpeljava žice teče gladko, delo je hitro in enostavno.

Deščico s želblji imam shranjeno v čebelnjaku.

H. B. H.

XXII. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES V MÜNCHNU LETA 1969

Prireditelj: Delovna skupnost inštitutov za čebelarstvo.
Apimondia — Kongres 1969. Sekretariat: 5322/Villip/Bonn, Im Wiesen-
grund 20

NACIONALNI ORGANIZACIJSKI KOMITE

Predsednik: dr. F. Gnädinger,
Sekretar: W. Melzer,
Sodelavci: dr. K. Thiem, K. A. Eickmayer, R. Scheuer.

Prezidiju in sekretariatu Apimodije v Bukarešti oziroma v Rimu,
Članom Apimodije,
Čebelarskim znanstvenikom in čebelarskim inštitutom,
Uredništvom čebelarskih revij,
Oblastem in Zvezam

Villip/Bonn 1. junija 1968

Spoštovani gospodje!

Generalna skupščina Apimodije je v avgustu leta 1967 ustregla našemu predlogu, naj bo XXII. mednarodni čebelarski kongres v Zvezni republiki. Medtem je bilo določeno, da bo kongres v Münchnu, v svetovnoznani bavarski metropoli.

Kongres bo v času od 3. do 7. avgusta 1969 v razstavnem parku na Tere-sienhöhe v Münchnu.

Pred kongresom bo delovni posvet čebelarskih znanstvenikov (simpozij), in sicer 1. in 2. avgusta v istem kraju.

Naj nam bo dovoljeno, da vam sporočimo nekatere stvari glede programa kongresa:

Poleg predavanj in referatov znanstvenikov in čebelarjev iz vsega sveta bodo izleti, da bi udeležencem pokazali nekaj čebelarstev in lepote naše domo-vine. Predvidoma bo med kongresom izlet v bližnjo okolico Münchna, po kongresu pa izleti v druge pokrajine Zvezne republike Nemčije.

Udeležence bomo povabili k dvem večernim prireditvam, od katerih bo imela ena folklorni značaj.

Nameravamo prirediti tekmovanja v naslednjih področjih:
v filmih, dia-serijah in fotografijah.

Mesto München se veseli, da bo moglo pripraviti čebelarjem in znanstve-nikom prijetno bivanje. München je mesto bogato tradicij in umetnosti, ki lahko nudi vsakomur nekaj. Navsezadnje ne smemo pozabiti omeniti tudi kulinarčnih užitkov in svetovnoznanega münchenskega piva.

Ceprav bo kongres v glavni turistični sezoni, bo na voljo dovolj prenočišč vseh kategorij.

Ustanovljen je organizacijski komite, ki mu predseduje dr. F. Gnädinger (naslov: 7768 Stockach/Baden, Am Bildstock 16, tel. 07771/25-49). Sekretariat organizacijskega komiteja je v poslovnih prostorih Nemške čebelarске zveze v 5322 Villip bei Bad Godesberg, Im Wiesengrund 20.

Vodja sekretariata je W. Melzer, ki je hkrati sekretar organizacijskega komiteja.

Naprošamo vas, da se v vseh zadevah, ki se nanašajo na kongres, obračate na sekretariat.

Čebelarji zvezne republike so zelo veseli, da lahko povabijo na kongres 1969 čebelarje, čebelarске znanstvenike in njihove prijatelje z vsega sveta. Napravili bomo vse, da bi preživeli vsi udeleženci in gostje pri nas čim lepše dni. Občasno bomo poročali o podrobnostih kongresa. V kratkem bomo sporočili rok za predložitev predavanj, referatov in tekmovanj.

Villip/Bonn 1. avgusta 1968

Spoštovani gospodje!

S pismom od 1. junija 1968 smo opozorili čebelarje, čebelarске znanstvenike in njihove prijatelje iz vsega sveta na XXII. mednarodni čebelarски kongres leta 1969 v Münchnu in jih povabili, da se ga udeležijo.

Kongres bo od 3. do 7. avgusta 1969, delovni posvet znanstvenikov (simpozij) pa 1. in 2. avgusta 1969.

Sporazumno s predsedstvom Apimondije vas pozivamo, da nam pomagate ustvariti program s predavanji, z udeležbo pri tekmovanjih in na razstavah.

A. Predavanja in referati

I. Na kongresu od 3. do 7. avgusta 1969

V načrtu imamo naslednje:

1. Komisija za čebelarско gospodarstvo

Teme:

- a) Razvoj pokrajinskega čebelarstva v zvezi s svetovno trgovino z medom
- b) Proizvodi čebelje družine in zdravje človeka

2. Komisija za čebeljo biologijo

Teme:

- a) Prehrana čebel
- b) Fiziologija (znanost o funkcijah raznih organov) razmnoževanja

3. Komisija za čebelje bolezni

Teme:

- a) Varstvo pred boleznimi z biološkimi ukrepi
- b) Zdravila za varstvo pred čebeljimi boleznimi

4. Komisija za medicino, rastlinstvo in opraševanje

Teme:

Čebele kot opraševalke

5. Komisija za čebelarско tehnologijo in potrebščine

Teme:

- a) Organizacija dela v čebelarstvu ob sodobnih znanstvenih metodah
- b) Uporaba čebeljih pridelkov v novih proizvodih
- c) Umetne snovi v čebelarstvu

II. Na posvetu znanstvenikov dne 1. in 2. avgusta 1969

Teme:

1. Čebelja botanika: mana
2. Čebelje bolezni: k vprašanju septikemije, izvirna dela o nosečnosti, zastrupitvah, virologiji (nauk o virusih)
3. Čebelja biologija: govorica in orientacija
4. Proste teme: zaželeni so predvsem prispevki o biokemiji v čebelarstvu.

Naprašamo gospode znanstvenike in čebelarje, da pripravijo predavanja in referate, ki jih bodo imeli v okviru navedenih tem. Obstaja možnost za izpopolnitev predavanj z diapozitivi.

Tekst razprav ne sme presegati 10.000 črk.

Upamo, da bomo lahko izročili udeležencem kongresa povzetke predavanj v zaželenem kongresnem jeziku pred začetkom kongresa.

Gospode referente naprašamo, da napravijo povzetke predavanj. Povzetki naj bodo po možnosti kratki, tj. polovica do največ ene natipkane strani.

Kongresne teme se bodo razvijale na tale način:

- a) uvodno predavanje predsednika komisije ali tematske skupine
- b) referati znanstvenikov in čebelarjev (trajanje po 5 do 10 minut)
- c) razprava
- d) povzetek in morebitni zaključki

B. Tekmovanja s filmi, dia-serijami in fotografijami

1. Filmi

Za udeležbo v tekmovanju so zaželeni vsi filmi o čebelarstvu. Interesente naprašamo, da nam sporočijo temo filma s kratko vsebino (polovica tipkane strani).

Prosimo tudi za tehnične podatke o filmu, kolikor so važni za predvajanje, npr. širino filma, magnetni ali svetlobni ton, nemi film.

2. Dia-serije

Za udeležbo v tekmovanju so zaželeni dobre dia-serije o čebelarstvu. Serije ne smejo imeti več kot 50 barvnih ali črno-belih diapozitivov v običajnih merah 24×36 mm, 28×28 mm in 14×24 mm. Zunanja mera okvirčkov mora biti 50×50 mm. Za vsako serijo mora biti sestavljeno kratko besedilo.

3. Fotografije

Predvideno je tekmovanje v barvnih in črno-belih fotografijah o čebelarstvu, ki napravijo posebno mogočen vtis. Velikost fotografije mora biti najmanj 18×24 cm, največ 30×40 cm. Od posameznega udeleženca bo ocenjenih največ 5 fotografij. Navedi je treba podatke o tem, kaj predstavljajo fotografije.

Pri tekmovanju se bodo upoštevali čebelarski in fotografski vidiki.

Naprašamo, da pošljete fotografije v določenem roku, da bi mogli razdeliti prostor, ki je namenjen tekmovanju s fotografijami.

Za najboljše filme, dia-serije in fotografije bodo podeljene nagrade. Poslani material ostane pošiljateljeva last. Po kongresu mu ga vrnemo po pošti, če ga sam ne vzame s seboj.

Jamstva za morebitne škode ali izgube ni mogoče prevzeti.

C. Razstave

a) Poleg slikovnega prikaza čebelarstva v zvezni republiki, ki ga bo pripravila naša domača organizacija, je mogoče prikazati v obliki razstave čebelarstvo posamezne dežele. V kolikor je kaka čebelarska organizacija na tem zainteresirana, naj se čimprej poveže z nami zaradi rezerviranja ustreznega prostora. Razumljivo pa je, da mora biti razstava povsem gotova pred otvoritvijo kongresa.

b) V načrtu je mednarodna industrijska razstava čebelarskega orodja. Na tej razstavi naj bi sodelovala podjetja in zadruge iz vseh dežel. Na razpolago je večja dvorana. Čebelnjaki se lahko postavijo zunaj na prostem. Naprošamo za skorajšnje sporočilo, če nameravate sodelovati, da bomo rezervirali potrebni prostor.

D. Dopolnitve in roki

Predavanja

Teme in povzetke predavanj, teme in podatke o vsebini filmov in besedila k dia-serijam je treba izročiti Sekretariatu vedno v 4 izvodih. Dela bomo odpravili dalje sekretarju predsednika zadevne stalne komisije oziroma predsedniku delovnega komiteja za tekmovanja.

Sekretarji predsednikov stalnih komisij so:

Komisija za čebelarsko gospodarstvo: dr. R. Buchner, Tierhygienisches Institut, 78 Freiburg — Lehen;

Komisija za biologijo čebel: Prof. dr. F. Ruttner, Institut für Bienenkunde, 637 Oberursel, Im Rosengärtchen.

Komisija za čebelje bolezni: dr. H. Hirschfelder, Bayrische Landesanstalt für Bienenzucht, 852 Erlangen, Burgbergstrasse 70.

Komisija za nektar, rastlinstvo in oprave: dr. W. Kaeser, Niedersächsisches Landesinstitut für Bienenforschung und Betriebslehre, 31 Celle, Wehlstrasse 4-a;

Komii za čebelarsko tehnologijo in orodje: dr. K. Dreher, 544 Mayen, Im Bann 38—55;

Predsednik delovnega komiteja za tekmovanje: dr. K. Weiss, 852 Erlangen, Burgbergstrasse 70.

Sekretar oziroma predsednik delovnega komiteja za tekmovanja odda dospelje kopije biroju za prevajanje, ki napravi prevode v kongresne jezike: v nemški, angleški, francoski in ruski jezik. Zelo bi pozdravili, če bi referenti, ki obvladajo tuj jezik, sami prevedli svoj tekst. Zato je važno, da se držijo naslednjih rokov za pošiljanje:

1. Teme in povzetke predavanj za kongres in za delovni posvet znanstvenikov, teme in podatke o vsebini filmov, besedila k dia-serijam pošljite do 1. februarja 1969;

2. Predavanja za kongres in za delovni posvet znanstvenikov do 1. maja 1969;

3. Filme, dia-serije do 1. maja 1969. Prinesete jih lahko s seboj na kongres;

4. Fotografije do 1. maja 1969;

5. Prijavni rok za razstave: do 1. februarja 1969.

Končno bi še posebej prosili gospode čebelarske znanstvenike, čebelarje, proizvajalce čebelarskega orodja in trgovska podjetja, da s sodelovanjem na

omenjenih prireditvah prispevajo h kongresu. Interesenti za udeležbo na kongresu se lahko takoj prijavijo našemu sekretariatu, da jih zabeleži.

V naši naslednji okrožnici boste dobili podrobnosti o programu, prenočiščih in cenah.

Nemška čeb. zveza
H. Freudenstein

Nacionalni organi-
zacijski komitej
dr. F. Gnädinger

Z odličnim spoštovanjem
Delovna skupnost
inštitutov za raziskavo
čebel

dr. O. Wahl dr. W. Kaeser
dr. W. Steche

IZ SEJNEGA ZAPISNIKA UO ZČDS

dne 27. 10. 1968

Naša organizacija številčno še vedno napreduje in ima trenutno 6035 članov — fizičnih oseb. Slovenski čebelar tiskamo v 6200 izvodih in je za letošnje leto razprodan. Naročnina za leto 1969 bo znašala za člane 20, za direktne naročnike 25 in za inozemstvo 30 N din. Povečan bo obseg časopisa, izboljšana bo vsebina in izboljšan papir. Uvedena bo nova rubrika: vprašanja—odgovori, v kateri bodo lahko društva, družine in posamezniki spraševali in dobivali odgovore. Osmrtinice naj bodo krajše, 10 do 15 tipkanih vrstic. Glasilo mora nuditi več uporabne strokovne snovi iz dosežkov prakse in znanosti na področju čebelarstva. — Dne 1. oktobra je bilo zamejičeno zemljišče za čebelarstvo šolo — čebelarški izobraževalni center (naziv zgradbe še ni dokončen), ca 70 arov. — Delo za čebelarstvo zgradbo naj se nadaljuje. Gradbeni odbor naj do seje UO v februarju 1969 pripravi ves material in perspektivo za delo in uresničitev, podrobno določi namen in vsebino dela šole — čebelarškega izobraževalnega centra. — IO naj razpravlja o tem, da bi Zveza izdala letake — brošure za propagiranje potrošnje medu. — Določijo se tečaji za čebelarstvo preglednike, ki bodo v Ljubljani, Celju, Mariboru, Kopru, Novi Gorici, Tolminu in Novem mestu. V Ljubljani bo dvodnevni tečaj za mikroskopiranje, odsek za vzrejo in odbiro pa priredi dvodnevni tečaj za vzrejo matic. — Pri opazovalni službi o gozdnem medenju je letos sodelovalo 45 opazovalcev, ki so poslali preko 3000 poročil. Objavljena so bila v

Delu. Opazovalci so bili za svoje delo nagrajeni po prizadevnosti in kakovosti poročil. Z opazovanjem pojave jajčec in ušic v nekaterih gozdnih področjih v zimskem in pomladanskem času se bo dalo s precejšnjo zanesljivostjo napovedovati gozdno medenje. — Skupno poročilo o delu in problematiki društev bo objavljeno v Slovenskem čebelarju. — Preostale značke čebelarškega tabora na Breznici so porazdeljene med društva za prodajo po lastni ceni 1 N din, hkrati pa tudi priznanice o prispevkih za čebelarstvo šolo — čebelarški izobraževalni center — žeblje po 1 N din. — Čebelarstvo društvo v Postojni namerava obnoviti plemenilno postajo na Javorniku. — Izvoljena je štiričlanska komisija, ki naj obišče vse javne organe, da jih seznanijo z namenom in značajem šole — izobraževalnega centra.

UREDNIKOVO SPOROČILO

Ob moji ostavki na uredniško mesto me je izvršni odbor naprosil, naj bi uredil še januarško in februarško številko Slovenskega čebelarja. Tako pri izhajanju našega lista ne bi bilo nobenega zastoja. Ta bi sicer prav gotovo nastal, ker trenutno ne moremo najti primerne osebe, ki bi prevzel to odgovorno funkcijo. Novega urednika bo treba tudi uvesti in seznaniti z marsikatero stvarjo.

Prošnjo izvršnega odbora sem razumel in zato obljubil, da bom obe številki še uredil in tudi pomagal novemu uredniku, dokler se ne znajde. To pa sem storil le s pogojem, da tretje številke Slovenskega čebelarja nikakor ne bom uredil jaz, ker je moja ostavka nepreklicna.

Edi Senegačnik

JAKOB BABNIK

V 88. letu starosti je 7. avgusta 1968 umrl naš vzorni član Jakob Babnik. Pokopali smo ga na Zalalah v Ljubljani v grob k njegovi ljubljani ženi Francki, roj. Rojina, ki je bila umrla deset dni prej. Tako se jima je uresničila želja, da sta oba hkrati zapustila ta svet.

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, med njimi tudi izredno veliko čebelarjev. Pokojnega Jakoba Babnika je že v življenju obiskalo veliko prijateljev, ki so se pri njem lahko naučili marsičesa. V Šiški je imel čebelnjak za 60 AZ-panjev, v Logatcu na Martinj hribu pa še enega, ki ga je tudi sam naredil. V čebelnjakih in okoli je bil red in čistoča. Ni čudno, da je ZCDS pošiljala inozemske čebelarske strokovnjake tudi k njemu. Z veliko pohvalo so odhajali in se večkrat še pisмено zahvaljevali. To je vedela tudi čebelarska organizacija. Zato so se ga čebelarji spomnili in ga počastili ob njegovi 80-letnici, pozneje pa še z Janševim odlikovanjem. Zanimivo je, da je bilo sedem bratov Babnikov z lepega Smodinovega doma v Šiški tudi sedem naprednih in vzornih čebelarjev. Ti so bili tudi čebelarski organizaciji vedno v oporo. S smrtjo Jakoba se je število še živečih bratov skrčilo že na dva. Tudi čebele sedaj umrlega Jakoba ne bodo šle drugim služiti, ampak jih je prevzel zet Janez Tavčar, ki ga je rajniki že več let uvajal v čebelarjenje.

Pokojni Jakob je oplemenitil svojo življenjsko pot. Njegov kremeniti značaj in njegovo delo naj bo vsem sorodnikom in tudi sinu v Argentini v ponos in za zgled, prav tako pa tudi nam čebelarjem.

Cebelarska družina Ljubljana
D. B.

FRANC KUCLAR

Ceprav je pokojni Franc Kuclar doživel častljivo starost 85 let, nas je njegova smrt kljub bolezni zadnjih nekaj tednov vendarle presenetila. Vse do zadnjega je bil namreč tako čil in mladosten, da smo vsi, ki smo ga poznali in cenili, bili prepričani, da

bo lahko še dolgo dolgo skrbel za svoje ljubljence, od katerih se ni ločil niti v najtežjih dneh svoje poslednje bolezni.

Pokojni je bil najstarejši član naše čebelarske družine in tudi kot čebelar najstarejši daleč naokoli, saj je prav letošnje leto proslavljal 70-letnico svojega čebelarjenja. Ob tem izjemnem jubileju ga je Čebelarsko društvo Ljubljana odlikovalo z redom Antona Janše III. stopnje, žal pa ga je smrt iztrgala samo 3 dni pred nameravano slovesno

izročitvijo zasluženega odlikovanja. Bil je namreč vseskozi zelo navdušen in napreden čebelar. Med prvimi se je oprijel čebelarjenja v panjih s premičnim satjem in ostal zvest žnideršičem do smrti. Vedno se je zanimal za novosti v čebelarškem svetu, nadvse aktivno pa je sodeloval tudi v naši organizaciji, ki ga je kar desetkrat izvolila za svojega predsednika.

Ko je bila čebelarska družina po nekajletnem premoru ponovno ustanovljena, je bil pokojni Kuclar kljub visoki starosti spet med prvimi aktivnimi člani in s svojim zgledom pritegnil še druge.

Zaradi izredne človeške poštenosti, odkritosti in pa zaradi prirojene družabnosti je bil znan in priljubljen daleč naokoli. Dokaz tega je bil tudi dolg pogrebni sprevod in pa obilica cvetja, ki je pokojnika kot velikega in vsestranskega ljubitelja narave spremljalo skozi celo življenje.

Čebelarska družina
Polhov Gradec

MARTIN GRUM

Skoraj neverjetna se nam je zdela vest, da nam je kruta smrt iztrgala iz naših vrst enega najbolj marljivih članov Martina Gruma.

Rodil se je 26. novembra 1914 v Ločah, kjer je pozneje tudi dolga leta služboval na raznih mestih. S svojim nese-

bičnim delom, pridnostjo in požrtvovalnostjo ter s svojim velikim znanjem je bil vedno pripravljen pomagati vsakomur in skupnosti. Tako si je tudi v svojem kraju postavil trajen spomenik z zgraditvijo zdravstvenega doma, ki so ga začeli graditi na njegovo pobudo.

Bil je ustanovitelj naše čebelarske družine ter ves čas do svoje prerane smrti njen tajnik.

Poleg svoje težke in odgovorne službe kot direktor podružnice Službe družbenega knjigovodstva v Slovenskih Konjicah je še vedno našel dovolj časa za svoje čebelice.

Pokopali smo ga 6. avgusta 1967 na pokopališču v Slovenskih Konjicah ob ogromni udeležbi prijateljev in znancev. V imenu sorodnikov ter njegovih stanovskih tovarišev se je od njega poslovilo več govornikov.

V imenu naše družine ter Čebelarskega društva v Celju pa se je poslovil tajnik tov. Kresnik.

Ohranili Te bomo, dragi Martin, v trajnem spominu.

Čebelarska družina Loče

OZVALD RECEK

Dne 27. maja 1968 je na Spodnji Sčavnici tragično preminil zvesti član čebelarskega društva Gornja Radgona tov. Ozvald Recek. Po nesrečnem naključju ga je povozil avto do smrti.

Tov. Ozvald Recek se je rodil 21. avgusta 1916. Že njegov oče je čebelaril. Tako je tudi mladi Ozvald vzljudil čebelice. Od mladih let se je uvažal v čebelarstvo. Sprva sta z očetom čebelarila v koših, pozneje v panjih Najsarjevega sistema. Končno je Ozvald Recek uvidel, da je mogoče uspešneje čebelariti le v panjih, kjer je mera satnika večja. Oprijel se je tako med prvimi AZ-panja. Dal je izdelati 20 AZ-panjev. Ti so bili pod njegovim nadzorstvom res vzorno izdelani. Tov. Ozvald Recek je bil večkratni član upravnega odbora ČD Gornja Radgona. Skoro ni bilo sestanka, da ne bi bil navzoč. Vedel je, da se mora tudi čebelar izobraževati. Zaradi tega je bil zvest naročnik Slovenskega čebelarja. Bil je sicer invalid, ker je imel pokvarjene noge. Tako je težko hodil. Niti to ni bila ovira, da ne bi čebel tudi prevažal. Prevažal je tako na kostonj, smreko ter jelko na Pohorje. Vsi vemo, da je zdravemu čebelarju prevažanje velik napor. Tem težje je bilo seveda pri prevozih njemu. Vedel je dobro, da je le s prevažanjem mogoče uspešno čebelariti. Vzrejal je tudi matice, ne samo zase, ampak tudi za prodajo. Svoje znanje je prenašal na mlajši rod. Upamo, da bo njegov sin, ko se bo vrnil od vojakov tudi čebelaril. Z njegovo smrtjo je v Plitvičnem vrhu nastala praznina. V slovo mu je govoril predsednik društva Anton Novak. Zahvalil se mu je za njegovo požrtvovalno delo za razvoj in napredek čebelarstva v občini Gornja Radgona. Naj v miru počiva zaslužni mož.

Anton Novak

ČEBELARSKA DRUŠTVA IN DRUŽINE

naprošamo, da vpišejo v rubriko »Opomba« na Seznamu članstva za leto 1969, ki ga bodo poslali Zvezi, pri vsakem članu število zazimljenih panjev. Ta podatek je Zvezi potreben za izpopolnjevanje članskih kartonov.

OBVEŠČAMO

vse člane in naročnike našega strokovnega glasila Slovenski čebelar, da smo s 1. januarjem 1969 povišali Zvezino članarino od 17.00 din na 20.00 din letno, naročnino za nečlane od 20.00 din na 25.00 din letno, za inozemstvo pa od 25.00 din na 30.00 din letno.

Uprava

OBVESTILO

Slovenski čebelar je izhajal zadnje mesece z zamudo, in sicer zaradi tehničnih težav v tiskarni. Dom tiska na Titovi cesti, ki je prevzel vse delo bivše Triglavske tiskarne, se po združitvi raznih tiskarskih podjetij še ni popolnoma uredil. Vse pa kaže, da bo delo kmalu gladko steklo in bo zato morda že februarška številka izšla prve dni v mesecu. Tako so nam obljubili v tiskarni, kjer nam gredo vselej na roko in ustrezajo, če se le da.

Naše bralce prosimo za razumevanje. Mi smo storili vse, da bi izhajal naš list pravočasno. Pripominjamo, da izhajajo z zamudo tudi drugi strokovni listi in revije.

Uredniški odbor

RADIJSKA ČEBELARSKA PREDAVANJA V FEBRUARJU 1969

Dr. Leon Kocjan: Dolžnosti preglednikov čebel pri preprečevanju čebeljih bolezni
Dr. Jože Rihar: O odbiri čebel in o plemenitih postajah v Sloveniji.

PROSNJA

Za čebelarke razstave potrebujem precej starin: stare panje, končnice, stare knjige in staro orodje, stare posode za med, stare slike čebeljakov ali kaj podobnega s čebelarso motiviko. V poštev pride vse, kar je v zvezi s čebelami in ni vsakdanjost. Čebelarje, ki imajo kaj primernega, prosim, naj sporočijo to na naslov:

Goisnikar Ivo, Frankolovska 19
Maribor

ZVEZIN PROSVETNI PROGRAM ZA LETO 1969

Upravni odbor je na svoji zadnji seji dne 27. oktobra odobril prosvetni program za leto 1968. Zveza bo priredila več tečajev, in sicer za preglednike čebel, za mikroskopiranje in za vzrejo matice.

a) Tečaji za preglednike čebel bodo v zimskih mesecih januarju in februarju v naslednjih krajih:

v Ljubljani,
Novi Gorici,
Kopru,
Tolminu,
Novem mestu,
Celju,
Mariboru,
Murski Soboti.

b) Tečaj za mikroskopiranje v Ljubljani.

c) Tečaj za vzrejo matice v Ljubljani.

Tečaje za preglednike čebel bodo organizirala čebelarstva sporazumno s pristojno veterinarsko službo. Da bi se zmanjšali stroški, bo treba izbrati predavatelje po možnosti iz vrst domačih veterinarskih in čebelarskih strokovnjakov. Čebelarji naj se v nameravanih tečajih še sedaj pogovore in določijo zanje primeren čas v mesecu januarju ali februarju.

LJUBLJANSKA ČEBELARSKA DRUŽINA

bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo dne 12. januarja 1969, v mali dvorani hotela Union. Začetek je ob 8. uri. Clani in neclani vabljeni!

Odbor

KUPIM

dobro ohranjene nenaseljene AŽ-panje. Ceno sporočite Vinku Zibelniku, Hrastence 2, Polhovgradec

PRODAM

18 nenaseljenih AŽ-panjev in stalni čebeljak (vikend). Ignac Rotar, Stara cesta 7, Vrhnika

PRODAM

po ugodni ceni nevezane letnike Slovenskega čebelarja od leta 1945 do 1968. Miroslav Vojevec, C. Kom. Staneta 13, Novo mesto.